

ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

ČESKÝ BRATR

TÉMA

POKRM

- 8 Rozhovor s farmářem Martinem Chadimem – J. Hoblík
- 14 Nejen vírou živ je člověk – P. Hrbáčová
- 33 Zahájení stavby nové školní budovy – J. Hofman
- 43 Ve Woltersburském mlýně o solidaritě – M. Pfann

Zveme vás
na setkání někdejších herlíkovických brigádníků při příležitosti

40 LET OD ZNOVUOTEVŘENÍ KOSTELÍKA V HERLÍKOVICÍCH

28.–30. srpna 2026

**Přijďte na celý víkend, Horský domov bude rezervován jen pro nás!
Pobyt bude zakončen slavnostní bohoslužbou v neděli 30. srpna 2026 v 10 hodin,
při které poslouží bratr synodní senior Pavel Pokorný.**

Přijďte pobýt, popovídat si, zavzpomínat, zazpívat a zahrát, vezměte své rodiny i s vnoučaty. Ukážete jim nově zrekonstruovanou Kunzárnu, potěšíte se pohledem na Žalý, projdete si cestu ke Zvoničce, na Sruhadla nebo aspoň do Kolena či si zahrajete ping-pong jako za starých časů. A hlavně: po těch letech bude určitě o čem mluvit!

Vítání jsou i ti, kdo mohou přijet jen na kratší dobu nebo jen na nedělní bohoslužbu.

Předběžně se hlase na: <https://1url.cz/@Herlikovice>, potřebujeme vědět, kolik místa v Horském domově zabereme.

Ubytování prosím závazně objednejte a pak platíte přímo u Bena a Olinky Klineckých v Herlíkovicích: +420 776 606 736 nebo horskydomov@gmail.com

Kontakty:

Ljuba Kielarová (ljuba.agrotour@gmail.com),
Daniela Hamrová (daniela.hamrova@centrum.cz)
a [Horský domov \(horskydomov@gmail.com\)](mailto:horskydomov@gmail.com)

TÉMA

- 7** Biblická úvaha – *M. Pfann*
- 8** Rozhovor s farmářem Martinem Chadimem – *J. Hoblík*
- 10** Boží a lidská pohostinnost – *O. Kolář*
- 12** Církevní rok v lidovém jídelníčku středního Polabí – *J. Hrabětová*
- 14** Nejen vírou živ je člověk – *P. Hrbáčová*
- 17** Mnoho let určovala můj život, dnes už ale nedefinuje to, kdo jsem – *K. P.*
- 19** Jeden den v táborové kuchyni – *L. Rozbořilová*
- 21** U stolu se rodí blízkost – *M. Vymětal*
- 24** Snídaně v kostele – *K. Pacovský*
- 26** Otázka na tělo – *E. Karásková*

MOJE CÍRKEV

- 33** Evangelická církev a Praha 7 společně zahájily stavbu nové školní budovy v Holešovicích – *J. Hofman*
- 34** Fakultní škola v přírodě – *J. Hofmanová*
- 36** Přátelská návštěva – *Z. Turek*
- 37** Služebník Slova, víry a lidskosti – *V. Matoulek, P. Zajíc*

DIAKONIE

- 39** V ulicích letního města – *A. Šůra*

SLOVO

- 41** Nejvyšší knihou v naší sbírce je vícejazyčný Nový zákon – *M. Fůrová*
- 43** Ve Woltersburském mlýně o solidaritě – *M. Pfann*
- 45** Evangelium podle Alexandra Fleka o Záchranáři Ježíši – *D. Ženatá*
- 46** Dopisy čtenářů – *A. Rozbořilová*
- 48** Všimli si sysli, že šustí listí – *L. Ridzoňová*
- 49** Poslední slovo – *J. Ruml*

ÚVODNÍK

Polibek vděčnosti

Na venkově bývalo ještě donedávna zvykem políbit krajíc chleba, který upadl na zem – jako výraz úcty a vděčnosti. Vyprávěla mi to tak moje prababička. Chléb byl Boží dar. Dar života. Nazmar z něj nepřišel ani drobek – posloužil jako krmivo pro hospodářská zvířata. Jídlo mělo nedocenitelnou hodnotu. Jak velký kontrast s tím, že dnes se v každé české domácnosti průměrně vyhodí třetina jídla...

„Chléb náš vezdejší dejš nám dnes,“ modlíme se v Otčenáši. Tu větu vnímám nejen jako prosbu, ale i jako vyjádření pokory a vděčnosti. Vždyť sám Pán Ježíš je tím chlebem života, který denně dostáváme. Jen díky Hospodinově milosti se probouzíme do nového dne. Boží hostinu prožíváme při večeři Páně – kde chléb (a víno) dostáváme nejen od druhých, ale především od samotného Pána Boha.

Právě během října ve sborech slavíme neděli Děkčinění. V mém vesnickém sboru je zvykem, že lidé ze svých polí a zahrad skutečně přinesou do kostela část vlastní úrody – brambory, dýně, jablka... Je to hmatatelný důkaz hojnosti, ale i propojení s přírodou. Každý pěstitel ví, že i za nejobyčejnější plodinou stojí hodiny dřiny a nekonečná nejistota – téměř cokoliv totiž může úrodu v jediném okamžiku zhatit.

O to větší zázrak je, když se člověk smí po sklizni těšit z dobré úrody. V době supermarketů, kde je cokoliv k mání na natažení ruky, si to možná už ani neuvědomujeme. A přitom na životadárné půdě, úsilí pěstitelů i Boží milosti nejsme dnes o nic méně závislí než naši předkové generace před námi.

Za dar každodenního pokrmu jsem vděčná o to víc, že ani dnes není samozřejmostí. Miliony lidí po celém světě strádají a hladoví. A tak děkuji Pánu Bohu, že mám dostatek a že si nemusím dělat starost o to, jestli se kvůli hladu dožiju dalšího rána. A až budu příště jíst chleba, políbím ho.

Adéla Rozbořilová

AKTUÁLNĚ

Vedení německé partnerské církve navštívilo Prahu

Ve dnech 18.–20. září přijala synodní rada delegaci čelných představitelů Evangelické církve Berlín-Brandenburg-Slezská Horní Lužice (EKBO).

Mezi hosty byli například zástupkyně biskupa (proboštka) Christina-Maria Bammelová, regionální biskupové Kristóf Bálint a Theresa Rineckerová, předseda zemského synodu Harald Geywitz, dále zástupci církevního ústředí či diakonie. Kvůli zdravotním důvodům se z návštěvy Česka omluvil zemský biskup Christian Stäblein.

Společná jednání byla věnována aktuálním tématům, která ovlivňují život církevních společenství v obou zemích. Diskuze se dotkly například samofinancování, vztahu mezi církví a diakonií, sborové práce, péče o zaměstnance, ale také reakce církve na válku na Ukrajině, polarizace společnosti a přípravy Setkání křesťanů v roce 2028 v České republice.

Druhý den se hosté věnovali návštěvě sboru v Praze na Smíchově, prohlédli si také kostel sv. Martina ve zdi, kde hovořili o současné situaci německy mluvícího sboru v Praze. Setkání navázalo na tradici pravidelných kontaktů mezi oběma církvemi. Přestože EKBO je ve srovnání s ČCE mnohem větší a ekonomicky silnější, výzvy, před nimiž obě církve stojí, mají často po-

dobný ráz. Právě v této blízkosti se otevírá prostor pro partnerství – sdílení starostí i radostí a hledání cest, jak být církví v dnešním světě.

Daniela Hamrová, ekumenické oddělení ÚCK,

foto: V. Kmec

Vyjádření synodní rady ke konfliktu na Blízkém východě

Synodní rada Českobratrské církve evangelické vydala 3. září 2025 prohlášení v souvislosti s aktuální situací v blízkovýchodní Gaze. Dopis zveřejňujeme v plném znění.

„Vážené sestry, vážení bratři,

spolu s mnohými v církvi i ve společnosti sdílíme znepokojení a bolest z dlouhotrvajícího konfliktu v Izraeli a Palestině. Naše oči a modlitby se upírají k rukojmím a jejich rodinám i k civilistům trpícím v Gaze. Dřívější vyjádření, že stojíme na straně obětí, kterým je třeba vracet tvář a naslouchat jejich příběhům, získalo v poslední době na své velmi naléhavé aktuálnosti.

Podporujeme veškeré úsilí hledající cesty, jakými by se pomoc dostala přímo potřebným a nebyla zneužita. Apelujeme na ty, kdo tuto pomoc neumožňují, komplikují nebo rozkrádají. Humanitární situace se nesmí stát nástrojem války.

QR Platba

Na pomoc civilním obyvatelům Pásma Gazy posíláme 250 000 Kč z Fondu sociální a chari-

tativní pomoci prostřednictvím Charity Česká republika, která má v Gaze svůj tým a poskytuje tam základní zdravotní péči, distribuci léčiv a další formy přímé pomoci.

Sbory i jednotlivci mají možnost se připojit svými dary poukázanými do 4. listopadu 2025 na účet 7171717171/2700 pod variabilním symbolem 9111002025. Všechny tyto prostředky následně odešleme na totožný účel.

Bože, daruj pokoj vši zemi! Daruj odvahu, vytrvalost a vytrvalost tvůrcům pokoje! Daruj svou naději, kde naděje lidská vadne.“

QR kód načtěte ve své bankovní aplikaci. Částka je nastavena na 100 Kč, před odesláním lze výši daru libovolně upravit.

Děkujeme za vaše dary a pomoc.

ARO

V Olomouci zasedalo Ústřední shromáždění Jeronýmovy jednoty

Výroční jednání Ústředního shromáždění Jeronýmovy jednoty – stavebního fondu (JJ) se letos konalo 12. září v Olomouci.

V uplynulém období JJ pomohla například s rekonstrukcí farního bytu v Horní Čermné, výstavbou přístupové cesty a oplocení v Praze na Smíchově, výměnou plynových kotlů ve sboru v Novém Jičíně, opravou kostelní věže v Bukovce nebo celkovou rekonstrukcí sborového domu v Hošťálkové. V prvním pololetí roku 2025 také poskytla devět půjček ze sbírky na zápůjčky (dříve „Jubilejní toleranční dar“) v celkové hodnotě téměř 9 milionů korun.

Letošní sbírka na Hlavní dar lásky určená na rekonstrukci sborových prostor v Čáslavi vynesla přes 1,9 mil. Kč. V příštím roce se už z rozhodnutí synodu tato pomoc uskuteční pod názvem „sbírka na Hlavní stavební projekt“ a její výtěžek podpoří přestavbu fary a sborového zázemí v Nymburce. Dále bylo schváleno finan-

cování 7 projektů ze sbírky darů 2025 (letos vynesla přes 3,5 mil. Kč).

JJ bude nově poskytovat také půjčky na projektovou dokumentaci. Právě podpora kvalitní projektové přípravy je dobrou motivací pro sbory a nutnou podmínkou například pro žádosti o dotace. Ústřední shromáždění se shodlo i na pokračování pilotního programu, kdy s církevními stavbami a jejich využitím či transformací radí profesionálové z oborů hospodaření, investic nebo stavebnictví.

Hof

Prahou prošel tichý průvod za dětské oběti války

Ve čtvrtek 4. září se centrem Prahy rozezněla tichá výzva k soucitu a solidaritě. Akce s názvem Světlo pro zhasnutá dětství, iniciovaná Tamarou a Tomášem Klusovými, připomněla tisíce dětských životů zmařených konfliktem v Palestině a Izraeli.

Setkání začalo společnou modlitbou a zapálením svíček v evangelickém kostele U Salvátora. Průvod pak vedl k římskokatolickému kostelu Nejsvětějšího Salvátora, kde se účastníci v bílém oblečení znovu ztišili k modlitbám. Organizátory této ekumenické modlitby a tiché manifestace byli evangeličtí faráři David Šorm, Mikuláš Vymětal a Tomáš Trusina spolu s katolickým knězem Tomášem Halíkem.

Bez transparentů, hesel či vlajek, jen s fotografiemi dětí a v tichosti, se stovky účastníků spojily napříč vyznáními i názory.

Večer vyvrcholil benefičním koncertem v Lucerna Music Baru. Výtěžek poputuje na pomoc civilistům v Gaze prostřednictvím Charity ČR, která působí přímo na místě a distribuuje humanitární pomoc i léky a lékařský materiál.

Hof

TÉMA: POKRM

otče náš
prosím

o chléb vezdejší
a ať je na něm máslo

dej nám ho dnes
a ať máme i do zásoby

tak jsme přece zvyklí

učím se věřit
a spolehnout

že zítra bude zase
padat mana

za chleba tak akorát
pro dnešní den

děkuji

*modlitba **Lenky Řidzoňové**,*

*kresba: **Sára Konvalinková***

Dělit se o chleba

Kdo přichází ve mně, nikdy nebude hladovět. (Jan 6,35a)

Vždycky mě fascinovalo, kolik rozmanitých pokrmů je možné vytvořit ze dvou základních surovin – z mouky a vody. Případně s kvasnicemi navíc. Po skoro celém světě lidé snídají, svačí, obědvají nebo večeří nespočet variant na pokrm z mouky, vody a kvasnic. Jestli nás lidi spojuje nějaké jídlo, je to chleba. O něj se dělíme. Chleba sdílíme.

Můj oblíbený teolog a životní praktik Gerard Minnaard (dočtete se o něm dále v tomto čísle) o sobě říká: „Já nejsem zbožný. Nejsem náboženský. Jsem ale velmi věřící, protože věřím, že se můžeme dělit o chleba.“

Já sám jsem „foodie“. Slovy klasika: „Rád vařím. A vim, že to umím.“ Kuchyňský stůl pro mě představuje srdce domácnosti. Ať je prostřený pěkně, symetricky a hlavně dostatečně. A tak ze všech obrazů, kterými Ježíš líčí království nebeské, je pro mě tím nejsilnějším právě obraz hostiny. Společné stolování. Jedno, jestli je to u někoho doma pod střechou, na svatbě, na poušti, která se po rozmnožení chlebů zazeleňuje, při poslední večeři, nebo to vzkríšené ráno u ohniště na břehu jezera. Všude se lidé kolem „stolu“ dělí o chleba, o víno, o jídlo, o sebe sama.

Obraz království nebeského jako hostiny je tak silný, protože je tak jasně přeložitelný. Sedět společně u stolu. To přece známe. Pochutnávat si, podávat si mísy s jídlem, navzájem si krájet chleba. To umíme. To máme rádi. U stolu do slova ochutnáváme království nebeské na zemi. Ježíš byl taky životní praktik.

Dělit se o chleba je vlastně zvláštním způsobem velmi intimní situace. Krájíte chleba. Snažíte se, aby byl tak akorát tlustý, aby byl ukrojený rovně. Ptáte se: „Chceš půlku, nebo celý?“ Podáváte ho druhému. Je to v tom prvek té úplné

nejzákladnější péče. Staráte se o základní tělesné funkce. Však nenajedené děti po ránu křičí. Hladovému dospělému před první ranní kávou je lepší jít z cesty. Ježíš to ví, člověka je potřeba nakrmit. Rozumí lidským potřebám.

Sám o sobě mluví jako o chlebu života. „Kdo přichází ve mně, nikdy nebude hladovět.“ (Jan 6,35a) Lidi za ním běží, protože mají za to, že už nebudou muset chodit do pekárny. Myslí, že mluví o chlebu z vody, mouky a kvasnic. Ježíš ale využívá obrazu chleba, dělí se s lidmi o chleba, protože dobře ví, jak věci tělesné souvisí s těmi duševními a duchovními.

Na chlebu je to dobře vidět. Matka vám podává krajíc chleba. Pečuje tak o hmotné zabezpečení vašeho života. Abyste neměli hlad. Zároveň je to její gesto projevem péče, která přesahuje plné břicho. Je to výraz starosti, lásky. Pečuje o vás, protože jí na vás záleží.

Co všechno se muselo stát, než vám ten chleba mohla podat. Nahnat vás do kuchyně, prostřít stůl, koupit chleba, vydělat na něj, trávit dny v práci atd. To všechno jsou zcela praktické projevy péče. Zcela praktické projevy lásky. O celou tu cestu se s vámi dělí, když vám podává chleba. S chlebem sdílí svůj pot i slzy. Je tu pro vás. A teď přišla chvíle sdílení, chvíle dělení. Sedíme kolem stolu. Můžeme se uvolnit, povídat a smát se. Dělit se o sebe. To je hostina. Chleba nakynul do nečekaných rozměrů.

Mám rád židovský zvyk nechávat u stolu volnou židli pro Eliáše. Vždycky se může někdo přidat. Vždycky je někdo hladový. Je správné na to pamatovat, když se zrovna dělíme o ty dary. I to je sdílení. Teď zrovna strašně hladoví v Gaze, a taky na Ukrajině, v Súdánu i jinde. Nezapomínejme na ně, když si podáváme chleba. Tak ►

jako chleba a hostina mají mnoho podob, i způsobů sdílení je mnoho.

Ve středu naší víry je hostina, večere Páně. „Já-jsem-chléb-života“ na kříži roztáhl svoje ruce v němém gestu: „poslužte si“. Ježíš nás

hostí, a přitom nás učí dělit se s druhými – o chleba, o sebe sama. Mysleme na to, až budeme krájet chleba.

Michael Pfann

ROZHOVOR SE ZEMĚDĚLCEM MARTINEM CHADIMEM

Farmář ze mlýna

Zemědělství šetrné k přírodě

Martin Chadim s rodinou žije a farmaří na Vysočině – v Horních Dubenkách, ve vsi s evangelickou tradicí. Věnuje se chovu skotu a kromě toho provozuje kemp. Poté, co vystudoval zemědělství na vysoké škole v Praze, se ujal starosti o mlýn, který po řadu generací patřil rodu Chadimů. Mlýn sice není v provozu, ale jako hezká technická památka zve návštěvníky k prohlídce. Nyní jsme se však Martina Chadima rozhodli ptát na jeho vztah k biozemědělství.

Jak ses dostal k zemědělské práci?

Moje rodina získala v restituci farmu s pozemky, a tak jsem se rozhodl, že na nich budu hospodářit, jako moji předkové.

V čem spočívá v tvém případě ekofarmaření?

V mém případě se jedná o ekofarmaření s vnitřním přesvědčením, že jde o dobrou věc a administrativně prováděnou. Administrativa vychází ze Zákona o ekologickém zemědělství. Prakticky to znamená, že si vybereš kontrolní organizaci, které platíš za to, že tě kontroluje minimálně jednou za rok, a pokud je vše v pořádku (kontrolní organizace dělá i chemické rozborů půdy a produktů, kontroluje na místě

celou farmu a administrativu), vystaví ti certifikát na určitý tvůj ekologický produkt, a tím je z tebe ekofarmář (papírově). V České republice si můžeš vybírat ze čtyř kontrolních organizací. Pokud začínáš, máš dva roky přechodné období. To znamená, že nemáš ekovýrobek, zbavuješ se reziduí po chemických prostředcích. Po přechodném období pak již můžeš mít biovýrobky. Kontrolní organizace tě také vede, jak si máš připravit jednotlivé agendy pro kontrolu, abys splňoval podmínky. Sám jsem si vybral firmu Biokont. Když jsem začínal, také začínala, a doporučili mi ji v profesním svazu ekozemědělců, jehož jsem členem. Dostávám ze svazu důležité informace o dění v zemědělství a změnách, provádí také školení o novinkách.

Podle čeho si (eko)farmář vybírá plemeno skotu? Vybíráš si jako třeba auto? Co od něho očekáváš?

Základní dělení je na mléčná (kde lze nadojit hodně mléka) a masná (mléko vypijí telata a farmář prodává „pouze maso“). Pak jsou ještě kombinovaná. Díky nim má farmář mléko a prodává telata na maso (třeba česká straka). Ale je to typický kompromis. Nadojené množství mléka je poloviční proti mléčným plemenům a také jsou menší přírůstky telat. Ekofarmář si vybírá plemeno, které je blízké přirozenému životu. To znamená, že přežilo v přírodě

Martin Chadim

bez přispění člověka. Takové není třeba kuře brojler nebo skot plemene belgické modrobílé, které má většinu porodů s pomocí veterináře. Sám mám plemeno Aberdeen angus, které je vhodné na Vysočinu (pochází ze Skotska). Toto plemeno je méně náročné na chov, ale prodejní cena je z masných plemen nižší.

Zabýváš se tím, co se děje se skotem, který chováš, dál?

Ano, v případě býků spolupracuji již několik let s jedním farmářem, co je dokrmuje a pak prodává na jatka. O jalovice, které jsou někdy na chov, se starám již méně. Nebo je prodávám obchodníkovi a ony pak většinou putují do ciziny.

Jaké povědomí je dnes o ekofarmaření?

Asi jak u koho. Kamarád, bývalý spolužák ze zemědělské školy, mi vždy připomene, že zemědělci stříkají pole ve dne, kdežto ekozemědělci v noci. Záleží, jak se kdo chce dozvědět více. Líbí se mi pohled bývalého učitele ekozemědělství, který nám říkal, že nákupem biopotravin podporujete zemědělce, kteří se snaží být šetrní ke krajině. Například nepoužívají chemické po-

střiky (používají třeba homeopatické, přírodní, biodynamické).

Jak ekofarmaření proměňuje vztah k jídlu?

Když nakupuji a mám možnost volby, snažím se koupit bio. Například biobanány v akci bývají levnější než „nebio“. Nebo citrony, které nemají chemicky ošetřenou kůru.

Bereš to jako věc poslání a vděčnosti?

Ano, jen na to někdy zapomínám. Ale většinou dostanu hned nějaké upozornění – třeba zastavení – drobný úraz, nezdar, abych nezapomínal na vděčnost.

Jak se daří evangelictví z tvého pohledu ve tvém kraji?

Mám čím dál větší pocit, že církev je stále víc institucí, než že by vedla lidi k Bohu. Asi tak jak to bývalo za dob Ježíšových, Husových, Komenského... Proto si myslím že lidé hledají jinde než v klasické církvi, jako je třeba církev českobratrská.

připravil Jiří Hoblík, foto: archiv respondenta

Boží a lidská pohostinnost

Hmotná a duchovní rovina se ve večeři Páně prolínají

Večeře Páně je přímo pokladnicí symbolů a mnohvrstevným děním, které nás může pokaždé trochu jinak oslovit a jinak zasvětit v našem životě víry. Jeden z jejích pozoruhodných rysů, u kterého bych se rád zastavil, spočívá v tom, že její hmotná či profánní rovina není jen takříkajíc odrazovým můstkem k rovině duchovní či posvátné, takže bychom ji poté, co se od ní odrazíme do nebeských výšin, mohli ponechat stranou, protože svůj účel už splnila a dál ji nepotřebujeme. Hmotný, či spíše: ne explicitně náboženský význam večeře Páně je v této svátosti dále přítomný, uchovává si svou platnost a s posvátným rozměrem se neustále prolíná.

Člověk jako tvor přijímající

Tou nejelementárnější rovinou večeře Páně je samotné přijímání potravy. Jedení a pití jsou prapůvodním kontaktem člověka (i dalších živých tvorů) se světem. Tím, že jíme a pijeme, si současně denně připomínáme, že nejsme izolovaní jedinci, ale jsme odkázáni na to, co je kolem nás. Podobně je to také s dýcháním. Hebrejské slovo *nefeš* – „duše“ svou etymologií odkazuje právě k otevřenému hrdlu, přijímajícímu potravu i vzduch. Živá bytost je ze své podstaty nesoběstačná, závislá na svém okolí.

Toto zjištění je v rozporu se současným ideálem co největší nezávislosti, který nám velí být zcela samostatný, nikomu nebýt nic dlužen a nepotřebovat ničí pomoc. Tento vypjatý individualismus je samozřejmě sebeklamem, protože nebere v potaz, že člověk je tvorem primárně

přijímajícím a teprve poté dávajícím. Aby mohl být aktivní, musí být nejprve pasivní. Potřebovat své bližní není žádná ostuda, není to jen úděl nemohoucích lidí, o které se někdo musí postarat, ale je to základní danost nás všech. Ostatně: abychom se mohli najíst, potřebujeme k tomu obvykle celou řadu lidí, kteří potravu obstarají, všelijak zpracují a dopraví až k nám.

Křesťanská víra tuto základní životní danost podtrhuje: každý z nás, ať už jsme sebevíc nezávislí nebo si to aspoň o sobě namlouváme, jsme odkázáni na Boha jako našeho Pána a dárce života, jak vyznáváme v Nicejsko-cařihradském vyznání. Příběhy o Ježíšově nasycení zástupů (v Novém zákoně máme hned šest jejich verzí!) zdůrazňují, že Bůh svými dary rozhodně nešetří a ze své plnosti rozdává všem. A můžeme jít ještě dál: abychom my mohli žít, dal nám Bůh nejen cosi ze svých darů, ale přímo sebe sama: ve své překypující lásce k nám sestoupil do naší konečnosti a prošel samotnou smrtí. Toto evangelium patří k důležitým obsahům večeře Páně.

Motiv vděčnosti

S tím souvisí jiný aspekt této svátosti. V současné společnosti se záměrně pěstuje jakási kultura nedostatku: neustále jsme přesvědčováni o tom, že nám k dobrému životu něco (údajně zásadního) chybí – nejčastěji je to nějaký výrobek, který se nám někdo snaží prodat. Aniž bychom zastírali či zlehčovali smutnou skutečnost, že mnoho lidí na této planetě i v naší zemi žije – navzdory hospodářskému pokroku – v nedostatku a bídě, přece bychom jako křesťané měli vědomě zaujmout opačnou perspektivu – postoj vděčnosti. Máme sebe vnímat především jako Bohem obdarované, jako jeho děti, o které

pečuje a dopřává jim „odpočívát na travnatých nivách“ (Ž 23).

V různých náboženských tradicích je právě jídlo spojeno s důkřvdáním a chválou. V židovství je společné stolování dokonce vhodnou příležitostí k připomínce velkých Hospodinoých skutků v minulosti a současně k vyznání, že všechny dobré pozemské statky nepocházejí z vlastních lidských sil, ale jsou Božím darem (Dt 8,7–18). Je proto srozumitelné, že součástí křesťanské večere Páně je i takzvaná anamnéze, tedy připomínka Kristova činu spásy.

Hostina upevňuje společenství

Jídlo a pití coby základní životní danosti v sobě prakticky ve všech kulturách obsahují také prvek společenství. Jistě, jíst je možné také o samotě, ale společné jídlo povyšuje příjem potravy na vyšší úroveň tím, že vytváří a posiluje vazby mezi lidmi. Pozvání na hostinu je vyjádřením náklonnosti či přátelství, přijetí tohoto pozvání zas obsahuje – mimo jiné – i silný prvek důvěry v hostitele.

Tuto rovinu najdeme v Bibli mnohokrát: společné jídlo stvrzuje spojenectví a přátelství, je jakousi pečeti smluv mezilidských, ale také smlouvy mezi Bohem a člověkem. Sdílený pokrm spojuje lidi navzdory vzájemným rozdílům, je výrazem vstřícnosti i vůči cizincům. Pohostinnost vůči nim je dokonce chápána jako otevření dveří, jimiž může vstoupit Bůh sám (Gn 18). Hostiny se konaly také u příležitosti usmíření mezi znepřátelenými stranami. Není divu, že smíření je významnou součástí stolu Páně, který nejen symbolizuje, že mezi lidmi a Bohem už není žádná překážka, ale také povzbuzuje nás, abychom dokázali hledat porozumění a odložili vše, co stojí mezi námi.

Boží pozvání

Zatímco ve Starém zákoně se konaly hostiny výhradně před Hospodinem (nikoli s ním), takže Bůh v nich nevystupoval jako rovnocenný partner, v Novém zákoně se situace mění. V Ježíši Kristu se sám Bůh stává hostitelem a zve

k sobě všechny lidi, aniž účast na hostině podmiňuje nějakými předpoklady na naší straně. Toto Boží pozvání ovšem mění nejen pohled na Boha, ale také na mé spolustolovníky: na své bližní mám hledět jako na ty, kdo jsou navzdory všemu stejně hodni Božího pozvání jako já. Nemám se nad ně nijak vyvyšovat – stejně jako oni nade mě. Kristův stůl je svou podstatou inkluzivní a k inkluzi také vede: není-li nikdo z Boží blízkosti vyloučen, nemám žádné právo nikoho vylučovat ani já, protože přece já jsem v pozici spolu-pozvaného, nikoli hostitele. Jistou hierarchii mezi pozvanými v tehdejší době naznačovalo rozmístění hostů u stolu, ale také tu Ježíš učil zpochybňovat a dokonce přímo vybízel, abychom k sobě na hostinu pozvali „chudé, zmrzačené, chromé a slepé“, kteří nám naši pohostinnost nebudou moci oplatit (Lk 14,13). Stejně tak ani Bůh od nás nežádá nic „na oplátku“ – vždyť mu ostatně nedokážeme nic moc nabídnout.

V biblickém důrazu na lidskou a Boží pohostinnost se tak setkává motiv nasycení s motivem společenství. Večeři Páně neslaví elitní skupina vyvolených, vydělující se od těch ostatních, Bohu vzdálených. Kristovu milost si proto nemáme nechávat pro sebe a za zdmi kostelů se sobecky radovat z vlastního spasení. To, co jsme od Boha přijali, máme naopak rozdávat dál.

Ondřej Kolář, foto: ARO

Církevní rok v lidovém jídelníčku středního Polabí

Jak se stravovali naši předkové na Nymbursku

Náboženství se v minulosti promítalo snad do všech oblastí každodenního života, stravování nevyjímaje. V Polabí, kraji bohatém na úrodu i náboženskou různorodost, se církevní svátky a liturgické předpisy odrážely nejen v kalendáři, ale i v tom, co se jedlo. Postní jídla, sváteční pečivo i slavnostní pokrmy tvořily rytmus roku, který byl pevně svázán s vírou i místními zvyky. Jak se tyto tradice vyvíjely – a co z nich přetrvalo dodnes?

Víra prochází žaludkem

Je otázka, nakolik dokáže být tak základní lidská potřeba jako strava ovlivněna vírou. Odpověď na ni není jednoduchá. Od raného středověku, kdy se i v našich zemích šířilo křesťanství, snažila se jeho šířitelka katolická církev, aby tato víra pronikla co nejdříve do všech sfér lidového života.

Proto celý lidový rok rozdělila na svátky, připomínající události z Kristova života, čas se pak vyjadřoval počtem týdnů před svátkem narození Krista a po něm. Ústředním bodem církevního roku se stal Hod Boží velikonoční, na který navazovaly všechny ostatní pohyblivé církevní svátky. A tak především oslavy Velikonoc a Vánoce se staly významnou příležitostí k projevení lidové zbožnosti. Úrodné a bohaté Polabí se však už od středověku stalo krajem vyhlášeným velkým počtem jinověrců, úporně bránících, aby tu katolická církev zapustila hlubší kořeny. Situace se začala měnit po třicetileté válce (1618–1648) během druhé poloviny 17. století.

Široké lidové vrstvy se po letech nejistoty a válečného strádání začaly ochotně vracet ke katolické víře, která jim dodávala naději ve spásu. Stále se však našlo dost jednotlivců, kteří se tomu bránili, tajně vyznávali jiná náboženství, za což byli pronásledováni. Tak tomu bylo až do roku 1781, kdy osvěcený císař Josef II. vydáním tolerančního patentu radikálně zasáhl do tehdejších náboženských poměrů a lidé už nemuseli své náboženské přesvědčení skrývat. Liturgické předpisy, které určovaly, jak se křesťané v určité dny mají chovat a co zbožného mají dělat, stále platily, ale ve skutečném životě se lidé řídili spíše vlastním rozumem. Svůj život stále více dělili mezi církev a vlastní zábavu. To se nakonec projevilo i v lidovém jídelníčku.

Církevní rok začínal pro polabské venkovany svátkem sv. Ondřeje 30. listopadu. Po něm nastalo vážné čtyřnedělní období příprav na Vánoce, prostoupené několika svátky světců, které vystřídal podzimní čas hojnosti a veselosti. Předvánoční adventní půst nebyl ani tak dlouhý a přísný jako ten předvelikonoční, ale lidé ho brali vážně a dodržovali skromnější jídelníček bez másla a sádla, kdy bylo dovoleno jíst jen luštěniny a maso studenokrevných živočichů, u nás ryb.

Od martinských podkov k vánočním perníčkům

Krátce před adventem 11. listopadu na svátek sv. Martina tu bylo zvykem, že čeled dostávala mzdu a opouštěla službu. Na ten den hospodyně napekla tzv. martinské podkovy, což byly velké kynuté rohlíky plněné mákem, a dávala je jako výslužku i za věrnost těm, kteří ve službě zůstali. K tomuto svátku neodmyslitelně patřila

v kuchyni (expozice skanzenu v Přerově n. Labem)

i v chudších domácnostech martinská husa, což je jeden z mála starých zvyků, který se dochoval do dnešních časů. Celý advent pak byl spojen s přástkami (spřádáním textilních vláken, pozn. red.) a dračkami (draním peří, pozn. red.), na které jindy v roce nebyl čas. Při nich měla hospodyně pro všechny, kteří se scházeli za dlouhých večerů ve vytopených světnicích, zásobu pučálky. Tímto postním jídlem i pochoutkou byl nabobtnalý a upražený hrách buď osolený, nebo na sladko. Kromě ryb patřila k postním jídlům i polévka z pražma, tj. upražené hrubé mouky.

Hned po Mikuláši se začínalo s pečením sladkého pečiva z mouky a řepného syrobu a perníku, aby do Vánoc zvláchnělo. Vánočky, které nesměly chybět v žádné domácnosti, se pekly podle osvědčených, po generace předávaných receptů. Vždy jich musela být zásoba na celé svátky pro rodinu i koledníky. Štědrovečerní večeře, provázená množstvím starobylých zvyků a obyčejů, se měla skládat z devatera jídel, ze všeho, co se v hospodářství urodilo, což mělo přivolat hojnost úrody i v příštím roce. Mnohde

se na štědrovečerním stole objevily „kutelky“ neboli „peciválky“, malé buchtíčky někdy plněné mákem, polité syrobem či medem a posypané perníkem nebo pracharandou ze sušených tlukčených hrušek, jinde nesměl chybět houbový nákyp „černý kuba“. Oblíbenou pochoutkou na závěr štědrovečerní večeře byla muzika. Jako základ se k ní použily rozvařené sušené švestky, zahuštěné perníkem a obohacené vším dobrým, co dům dal.

Masopustním radovánkám vévodil šplochan

Po vážných Vánocích nastal veselý masopust. V některých vesnicích kolem Nymburka se v tom čase pořádala zvláštní krajová lidová zábava zvaná „šplochan“. Všechny ženy z vesnice se daly dohromady, napekly nejen koláče, ale i velký ozdobený kynutý věnec. Jedno nedělní odpoledne uspořádaly v některém statku hostinu, pak rozjařeně na vozech objely vesnici a skončily v hospodě, kde se konala tancovačka. Při ní věnec společně s přítomnými muži ►

snědly. Podobný věnec se tu někdy pekly i pro nevěstu. K maškarním průvodům na konci masopustu patřily „boží milosti“ z nudlového těsta, smažené a obalované v moučkovém cukru, nechyběly ve velkém ani koblihy.

Po masopustu následovalo tentokrát šestidenní období s daleko přísnějším předvelikonočním půstem. Až v posledním, tzv. pašijovém týdnu před Velikonocemi tu bývalo zvykem péci mazance, zase tolik, aby jich byla zásoba na celé svátky. Na Zelený čtvrtek se nesmělo zapomenout na jidáše, sladké pečivo ve tvaru spirály, potírané medem, které mělo připomínat provaz, na němž se zrádný Jidáš oběsil. Ve velikonočním jídelníčku se jako maso většinou objevilo mladé jehněčí, později často nahrazované beránkem ze sladkého litého těsta. Do výčtu starých velikonočních pokrmů patřila „hlavička“ neboli nádivka připomínající sekanou, připravovaná původně z telecí hlavy a pak z kousků uzeného masa, škvarků, krupice a koření.

Na dožínky hnětyňky nebo metynky

Do letního jídelníčku patřily „dušičky“ z kynutého těsta, potírané medem, které se pekly na svátek Všech svatých. Skládaly se ze dvou těstových šišek spojených povidly a ohnutých do

obloučku. Ve vesnicích kolem Poděbrad se pekly jako nedělní pečivo „klasy“, jakýsi druh šišek ze žitné (výrazkové) mouky, které skutečně měly podobu velikého klasu. Obřadním pečivem pro dožínky nebo nedělním pečivem byly také „hnětyňky“, placky z osoleného a vodou zadělávaného těsta, na plotně pečené, pomazané povidly a posypané žmolenkou z mouky, cukru a tuku. Slavnostnějším pečivem spojeným hlavně s posvícením tu byly „metynky“. Pekly se podobně jako kynuté koláče, jenže vrstva těsta byla jen jeden centimetr, zato však pomazaná čtyřmi vrstvami z tvarohu, povidel, máku a navrch opět povidly. Ozdobeny bývaly drobnými motivky ze sladkého těsta, celé potřeny vajíčkem a posypány žmolenkou.

Časy se mění a s nimi i staré zvyky a obyčeje související s lidovou stravou a lidovou vírou. Většina těch po staletí udržovaných v dnešním moderním způsobu života přirozeně zanikla. Ale víra zůstává a přes své různé podoby dál vytváří nové zvyky a obyčeje, aniž bychom si to uvědomovali.

*Jana Hrabětová, vedoucí etnografka, Polabské
národopisné muzeum v Přerově nad Labem,
mezititulky redakční, foto: Hof*

ETNOGRAFIE

Nejen vírou živ je člověk

Vztah lidové stravy a křesťanství na Slovácku

Křesťanství v minulosti působilo nejen na lidské jednání, výrazně ovlivňovalo také životní koloběh, ve kterém se střídala práce s odpočinkem, všední dny přerušovaly svátky a slavnosti. Působení církve bylo znatelné také v oblasti lidského jídelníčku a stravy. Jednak prostřednictvím postních období, ve

kterých se strava omezovala, ale také svěcením nedělí a svátků, kdy byla strava bohatší. Modlitba či alespoň znamení kříže předcházely nejen každému dennímu jídlu, ale často provázely také přípravu pokrmů.

Co na poli, to na jazyku

V minulosti bývala strava na venkově poměrně jednotvárná. Rolníci a jejich rodiny se živili z naprosté většiny pouze potravinami z vlastní zemědělské produkce, která byla podmíněna klimatickými podmínkami a stupněm hospodářského rozvoje. Jiné možnosti měl sedlák v úrodných nížinách jižní Moravy a naprosto odlišné obyvatelé chudších horských oblastí. Celkově však můžeme říct, že se nejčastěji jedla jídla uvařená z brambor, zelí, luštěnin, obilnin, mléka a vajec, doplnkově se konzumovalo ovoce, zelenina a houby. Maso bylo na jídelníčku v bohatších domácnostech maximálně třikrát do týdne, častěji však pouze dvakrát nebo v chudých domácnostech jen jednou – v neděli. Vliv měla pochopitelně sezónní dostupnost jednotlivých surovin, jiné možnosti byly např. v době zimních zabíjaček, odlišné v létě, kdy bylo dostatek čerstvého ovoce, nebo brzy na jaře, kdy naopak suroviny často docházely.

Postní období bylo v minulosti všeobecně dodržováno, a to jak u katolíků, tak evangelíků a pravoslavných. Půst se držel v adventu, před Velikonocemi, o tzv. suchých dnech, které se svítily čtyřikrát do roka a pak v některé další zvláštní dny. Mimoto se celoročně držel půst od masa ve středu a v pátek. Postupem času se přísné postní předpisy v katolické církvi zmírňovaly. Evangelici od postů zcela upustili, ačkoliv řada z nich je v určité dny dobrovolně zachovávala.

Hodně mouky, málo tuku

Postní jídelníček tvořily především husté zasmažené polévky, např. fazolová, kmínová nebo zelná, doplněné moučným jídlem, zpravidla sladkým (knedlíky, tašky-pěry, vdolky, buchty), ochuceným nejčastěji povidly, mákem nebo ovocem. Vyloučení masitých jídel se ve dnech přísného postu vztahovalo i na používání živočišných tuků. V kuchyni se tak využívaly tuky rostlinné – v našem prostředí se jednalo o oleje, které se podomácku získávaly z konopného semene, lněného semene nebo máku, někde se tla-

čil také olej ze švestkových pecek nebo z bukvic. Později rostlinný olej nahradilo máslo, které se v letních měsících, kdy ho bylo dostatek, přepouštělo a uchovávalo v hrncích.

Nejvýznamnější svátky církevního roku často provázela specifická jídla a zvyklosti. V celém předvelikonočním týdnu se jedlo velmi skromně. Na Zelený čtvrtek se v katolickém prostředí pekly jidáše – pletence z kynutého těsta, symbolizující Jidášovu oprátku. Velký pátek byl dnem přísného půstu, nevařilo se a strava, pokud nějaká byla, sestávala pouze z chleba a syra.

Bylinky, jehněčí, vejce

Velikonoční jídla byla často doplňována jarními bylinkami, např. libečkem, kopřivami, popenem, které se přidávaly zejména do nádivek. Tento hojně rozšířený pokrm se připravoval z množství vajec, housek a uzeného masa a podával se na Bílou sobotu nebo až na Boží hod. Celkově byla strava o velikonočních svátcích bohatá, často zahrnovala maso z jehňat, kůzlat nebo holoubat a sváteční pečivo z pšeničné mouky.

Specifické postavení mají v rámci Velikonoc vejce jako prastarý symbol života. Ačkoliv jindy během roku se jimi šetřilo, o Velikonocích se používala ve velkém množství nejen do jídel, ale také jako dar koledníkům nebo dar z lásky. Nikdy, ani v případě barvených a malovaných vajec, se ovšem nejednalo o vyfouknutá vejce, ale vždy o vejce vařená nebo syrová.

Zcela jiná tradice je však zaznamenána v Javorníku na Slovácku. Místní obyvatelé kalvínského vyznání slavili Velikonoce vysloveně jako svátek duchovní. Na Velký pátek se nevařilo a obědval se pouze chléb. Stejně tak na první svátek velikonoční, kdy se jedla tzv. baba, velká bábovka z kynutého těsta, upečená před svátky. Ani další dny se nepřipravovala žádná zvláštní sváteční jídla. Důvodem byla jednak skromnost, ale také skutečnost, že na vaření zkrátka nebyl čas. V tyto velké svátky, kdy se vysluhovala večere Páně, trvaly totiž bohoslužby dosti dlouho. Doma se pak přes poledne zpívalo z kan- ►

tradiční štědrovečerní večeře z Horňacka

cionálů a odpoledne se chodilo na nešpory. Na první svátek velikonoční se zdejší rodiny ani nenavštěvovaly, neboť by se to pokládalo za neslušné.

Štědrovečerní oplatku dostávali lidé i dobytek

Velký význam měla vánoční štědrovečerní večeře, jejíž složení a podoba se v jednotlivých oblastech lišila, v základu však má shodné rysy. Důraz býval kladen především na hojnost, a to jak v množství pokrmů, tak v počtu jejich druhů – právě tato mnohost měla předznamenat dostatek jídla i úspěch v zemědělském hospodaření po celý zbytek roku. Téměř na celém Slovácku bylo zvykem zahajovat večeři oplatkou, potíranou medem.

Oplatka se zapečeným petrželovým listem byla připravena také pro dobytek. Po ní následovala polévka – čočková, hrachová, fazolová nebo zelná. Zatímco katolíci měli polévku bez

masa, v evangelických rodinách se do ní přidávalo uzené maso nebo klobása. Dalším chodem byla krupičná kaše s medem, vařené sušené ovoce a pupáky – buchtíčky spařené mlékem, sypané mákem a slazené medem. K tomu čerstvé ovoce a ořechy. Ryba, bramborový salát a cukroví se na zdejší štědrovečerní tabuli objevily až po druhé světové válce.

Popsané tradice představují pouze letmý pohled do způsobu života našich předků. Tradice související s jídlem jsou na Moravě velmi pestré a různorodé a není možné je shrnout stručně. Každopádně lze konstatovat, že většina z nich je již dnes minulostí. Pouze v některých rodinách se dodnes alespoň částečně udržují, často právě v souvislosti s náboženskými tradicemi a živou vírou.

Petra Hrbáčová, vedoucí Centra hmotného kulturního dědictví, Národní ústav lidové kultury ve Strážnici, mezititulky redakční, foto: David Rájecký (archiv NÚLK)

Mnoho let určovala můj život, dnes už ale nedefinuje to, kdo jsem

Když je jídlo nepřítel

Jmenuji se Klára, je mi 23 let a sdílím svou zkušenost s psychickým onemocněním jménem porucha příjmu potravy (krátce budu psát „PPP“). V mém případě se vystřídaly snad všechny její formy. Po mnoho let určovala celý můj život, jsem ale ráda, že už nemá hlavní slovo v tom, kdo jsem. Hned zkraje chci říct, že se jedná jen o mou zkušenost, o moje prožívání nemoci a o pomoc, která se osvědčila konkrétně u mě. U tohoto duševního onemocnění, snad ještě víc než u jiných, platí to, že ho každý prožívá naprosto individuálně.

PPP do mého života tajně a plíživě vstoupila se začátkem puberty, kdy jsem se začala proměňovat. Z dětského těla se stávalo dívčí a k tomu se přidala šikana a častý výsměch tomu, jak vypadám a jaká jsem. Byla jsem vždy cílevědomá a s takzvaným syndromem „hodné holčičky“ jsem se snažila všem zavděčit a zalíbit. Když začalo být tématem moje tělo, naprosto naivně jsem se rozhodla, že se změním k obrazu, který je žádoucí: stanu se krásnou, hubenou, sportovně nadanou (ač to jsem vskutku nikdy nebyla) dívkou, která všem ukáže, čeho je schopná. Naprosto bez přípravy jsem začala v jedenácti letech držet nesmyslné zeleninové a „očisťující“ diety a pravidelně cvičit.

Dokážu se líbit

Dnes jako hlavní impuls k propuknutí nemoci nevnímám tehdejší šikanu, i když ta k tomu velmi přispěla, ale hlavně negativní sebehodno-

cení a stavění své hodnoty na tom, jak vypadám, komu se líbím a jak moc „dokážu být hubená“.

Jedla jsem jen zeleninová jídla a jedla jsem čím dál méně, takže váha šla dolů. V té době jsem si neuvědomovala, na jak velké problémy si zakládám, když se jídlo, respektive „nejedení“ a číslo na váze pomalu stávaly hlavní náplní mých myšlenek a potažmo i dní. Začala se z toho stávat modla.

Pamatuju si, jak mi kamarádka věnovala bonbón, jako dítě milující sladké jsem ho okamžitě dala do pusy, ale za rohem jsem ho vyplivla do kapesníku. „Přeci si nepokazím dietu.“ A takhle to s jídlem bylo čím dál častěji. Doma jsem říkala, že jím ve škole, a naopak. Chutí těchto let se staly zelené žvýkačky a černá bezkalorická káva.

Léta plynula. Hladovění není dlouhodobě udržitelné, nejedení se střídalo s „nájezdy“ na ledničku nebo fastfoody, podle toho, co bylo blíž. Ale hlavně: každý den, bez ohledu na to, zda jsem jedla nebo nejedla, sportovala nebo ne, byl protkán myšlenkami na osobní selhání a na to, že jsem opět nedodržela kalorický příjem. Nemoc u mě vygradovala v devatenácti letech, kdy okolnosti v životě nebyly ideální. Rozpadl se mi vztah, opustila jsem školu a stěhovala jsem se. Nemoc byla tichým hlasem, který čekal na slabost či klopýtnutí, aby dostala hlavní slovo. Hodnotila jsem se jen negativně. Nedokázala jsem držet přísně nastavený režim, zároveň jsem ale nedokázala žít jako ostatní, vyhýbala jsem se setkání s kamarády, posezením, oslavám, protože všude bylo jídlo, které pro mě bylo v té době bičem i modlou. ►

Mrak, který zastíní všechno

Porucha příjmu potravy se pojí s kontrolou, kterou člověk chce nad sebou a myšlenkami o sobě mít. Byla za tím má snaha být dokonalá, ale taky chuť samu sebe trestat. Porucha příjmu potravy je jako mrak, který zastíní všechno ostatní, přestala jsem jíst. Po tolika letech, kdy se fáze nejezení, přejídání a opět hladovění střídaly, jsem už věděla „kolik uhodilo“, bylo to však silnější než já. Člověku, který trpí poruchou příjmu potravy se společně s pocitem hladu vyplavuje hormon uspokojení, dopamin. Připadalo mi, že v tomto chmurném období můžu mít aspoň svůj vzhled a nejezení pod kontrolou. Nejhorší byl pocit samoty. Cítila jsem se jako zvíře ve studené, temné jámě, odkud nemůžu, ale předně nemůže nikdo za mnou. O svých problémech jsem nemluvila, styděla jsem se, myslela jsem si, že si za ně můžu sama. Cítila jsem, jako by mě v temném koutě nemohl nikdo navštívit.

Učila jsem se krok po kroku

Pomohla mi psychoterapie. Náhodou, nakolik náhody existují, jsem dostala doporučení na klinickou psycholožku působící jako psychoterapeutka, která měla zrovna kapacitu se mnou pracovat. Byl to první člověk, se kterým jsem otevřeně začala o problémech mluvit. Dostala jsem se poprvé do centra pomoci osobám s poruchou příjmu potravy na diagnostiku, kde někdo konečně mou nemoc legitimizoval: mentální anorexie ve velmi pokročilé fázi. Pocítila jsem, že mě, i s mými problémy, někdo vidí a slyší. Na terapiích jsme pracovaly předně na sebehodnocení, které už není postavené na vzhledu nebo na snaze a pili „být nejlepší“. Učila jsem se krok po kroku znovu začít fungovat a „hlas PPP“ neposlouchat. Začetla jsem se do odborných článků a výzkumů a k poruše příjmu potravy jsem začala přistupovat jako k nemoci, které se chci zbavit.

Mentální anorexii a orientaci pouze na jídlo a „nejídlo“ jsem si v té době představovala jako kouli, kterou držím těsně před obličejem a pro její zdánlivě obří velikost nevidím nic jiného. Začala jsem se motivovat k odvracení pozornosti záměrně jinam. Stálo mě velké úsilí každý den jíst jako ostatní. Velký posun nastal ve chvíli, kdy jsem o své nemoci začala mluvit s kamarády. Bez tabuizace. Začala jsem verbalizovat svoje problémy, mluvit o tom, jak se cítím ve svém těle, co vlastně „hlas v hlavě“ říká, bylo účinné si uvědomit, že se jedná jen o jeden hlas z mnoha, o názor, který nemusí být a ani není pravdivý. „To, že si to teď myslím, neznamená, že to tak ve skutečnosti je.“ Pomohl mi zájem ostatních o toto téma, když někdo projevil chuť se mnou mluvit, být mi nablízku. Kolem psychických onemocnění se většinou tiše našlapuje, jsou tabu a člověk, který s nemocí bojuje, je tak se svým trápením sám.

Důležité bylo podpůrné společenství
Uzdravování z nemoci jsem musela přijmout se vším všudy. Asi desetileté hladovění se podepsalo na mém zdraví a problémy s tím spojené postupně vyplávaly na hladinu, kromě psychologických problémů, úzkostí a temných myšlenek to byla velká únava, obrovský hlad, který přišel ve chvíli, kdy jsem tělu opět „dovolila jíst“,

špatné trávení a nefunkční cyklus. Každý den jsem však vděčná, že jsem se na cestu léčby vydala, než bylo pozdě. Zdraví těla i duše se začalo postupně vracet. Důležitým krokem bylo vrátit se do společenství. Církev byla podpůrným prostředím, kde jsem cítila, že na vzhledu, stejně jako na nemoci, nestojí moje hodnota. Měla jsem velké štěstí, poté, co jsem se otevřela, jsem se setkala s pochopením. Největší strach „co si o mně druzí pomyslí“ se v přijímajícím prostředí rozpustil. Místo pohrdání a soudů jsem se setkala s Láskou, která nehledí na mou snahu, na můj vzhled, stačí to, kým jsem.

Názory, zda se porucha příjmu dá uzdravit nebo ne, se různí. Ze své zkušenosti můžu říct, že ten „hlas“ stále každý den slyším. Avšak péčí a pozorností druhých lidí, snahou a stavěním vlastní hodnoty na tom nepovrchním, se z hlasu, který diktoval a rozkazoval, stala jen ozvěna zpozvzdálí, které není třeba naslouchat.

Každému, kdo si prochází podobnou cestou jako já, přeji mnoho energie a sil k tomu, aby si řekl o pomoc. A těm, kteří mají někoho blízkého, kdo si poruchou příjmu potravy prochází, přeji, aby měli dost empatie a odvahy být nablízku. A nám všem přeji společnost, kde nebude kladen nárok na dokonalost a povrchní hodnoty.

K. P., foto: pexels.com

PERSPEKTIVA

Jeden den v táborové kuchyni

Kulinářské dobrodružství v Chotěboři

Koncem srpna se v Chotěboři pravidelně koná týdenní pobyt pro seniory. Kromě ducha je třeba nasytit i tělo, o což se starají tři kuchařky, jeden dobrovolník a dvě pomocnice. Toto je pohled jedné z nich pod táborovou pokličku roku 2025.

Mobilní telefon neodbytně hraje. Aha, mám vstávat. Vypotácím se z postele a rozhrnu závěs na okně. Nevěřicně zírám ven: dočasná kolegyně a sousedka z vedlejšího pokoje M. vybíhá ve sportovním do ranní rosy obkroužit tábor. To já teda ani náhodou! Je prostě mladší a méně opotřebovaná, okřiknu vnitřní hlásek, který ►

má jakési připomínky k mé kondici. Honem rychlá sprcha, vyčistit zuby a jde se na to.

S provinilým pozdravem vcházím do táborové kuchyně: tady už je práce v plném proudu. Z kotle se kouří, na obrovském sporáku cosi bublá, kuchtík B. loupe cibuli. Kuchařky L., M. a M. jsou očividně sehraný tým, je to zřejmé z jejich zkušených pohybů a úsporných gest, ani se nepotřebují nijak zvlášť domlouvat. To já jsem na tom o poznání hůř, pomáhám v kuchyni letos poprvé a pořád se dost motám.

sehraný tým

Rychle si zavazuji zástěru a mířím na svou stranu kuchyně. Zde se u okénka vydává jídlo, a také po jídle uklízí a myje nádobí. Prvním úkolem nás pomocnic je prostřít ke snídani.

Proběhnutá a svěží kolegyně M. probouzí k životu průmyslovou myčku, za chvíli ji budeme potřebovat. Před plechovým monstrem mám respekt, ale časem se sprátelíme a na konci pobytu se z nás stanou vysloveně kamarádky.

Při cestě do skladu se zastavuji u ručně psaného jídelníčku na celý týden. Je to věru počteníčko – samé dobroty! Knedlíky se švestkami, halušky s uzeným, sekaná s bramborovou kaší... A k tomu saláty, moučníky a dezerty. Mňam! Sliním jako lišák před kurníkem. To je taky nápad, čist jídelníček nalačno!

Šéfkuchařka L. pevnou rukou krájí na plátky olbřímí vánočky, které obětavé kuchařky mísily, splétaly a pekly dlouho do noci. Chutnají famózně (ty vánočky) a v nejmenším se nepodobají univerzálním pletencům z obchodu. Ukládám plátky do ošatek opatrně jako líhnoucí se kuřátka, abych nepoškodila křehké lupínky mandlí. K tomu chystáme do mističek máslo, med a několikero druhů domácích marmelád. Ještě kakao, čaj a pečivo...

Během příprav snídaně se k nám přidává kuchtík B. Ač je z nás nejstarší, má energie a dobré nálady na rozdávání. A hlavně ví, kam se postavit. Je to ostřílený nestor, jezdí sem pravidelně, přáteli se snad se všemi účastníky a zná perfektně chod kuchyně. Když musel na jeden den odjet, jeho celodenní pomoc nám s M. citelně chyběla.

V jídelně zahajují nový den oznámeními a zpěvem, potom už se účastníci pobytu pustí do jídla. B. je připraven u okénka k odebírání použitého nádobí. Umýváme, sušíme, třídíme a uklízíme.

Po snídani začíná kuchyni hlavní nápor práce – příprava oběda. Kuchařky jsou dobře naladěné, vše jde jako na drátkách, u práce si propěvují. Ochotně se přidávám. Vždyť to je jeden z důvodů, proč jsem tady – chybí mi zpívání a doufám, že zde o ně nebude nouze. To ještě netuším, že na závěrečném večeru vystoupíme jako svěbytné kuchyňské hudební těleso s originální písní, již otextovala šéfkuchařka.

Blíží se dvanáctá a přípravy k obědu vrcholí. Kuchařky jen tak mimochodem stačily ještě upéct moučník a vykouzly dezert ke svačině. My dvě s M. se snažíme dopočítat strážníky, jejichž počet v čase kolísá, a nachystat příslušný počet příborů, talířů a skleniček.

Sotva z jídelny utichne kánon „Čeho třeba Bůh nám dá“, nastává chvíle, kterou mám nejraději. Vcházíme mezi stoly a roznášíme mísy plné horké voňavé kouřící polévky. Později i talíře s hlavním chodem, dnes je to segedínský guláš se dvěma až osmi – jak si kdo ráčí přát –, který u okénka hbitě servírují kuchařky. Obdivné mručení a spokojené pomlaskávání (někdy dokonce potlesk!) patří sice hlavně jim, ale my, pomocnice, jsme také malým podílem přispěly. Chvála nám zvedne sebevědomí i morálku a s následnou horou nádobí se svižně vypořádáme.

Naši strážníci vyrazili za svým programem a pro kuchyni nastává vzácná chvíle klidu a odpočinku. Vaříme kávu, klábosíme, smějeme se, plánujeme a dumáme, dáme opuchlé nohy na chvíli nahoru a zástěru naopak dolů. A je nám tak nějak hezky... Jako když se povede kus dobré práce. V této chvíli ještě netuším, jak moc mi tihle lidičkové přirostou k srdci a jak velmi je budu postrádat po návratu domů.

Než se stihnu zabydlet na lavici, kuchařky se pustí znovu do vaření. I večere jsou zde tepelé – vaření s láskou a pečlivostí. Prázdné talíře mluví samy za sebe. Občas někdo přijde poděkovat osobně. Postěžovat si strážníci chodí pouze na dvě věci: je moc těžké si nepřidat a nemožné zhubnout.

Během večere osádka kuchyně stihla vyřešit, s čím budou zítřejší ovocné knedlíky, zahájit přípravné práce, uklidit kuchyň a rozdělit úkoly na ráno. Dokonce se účastníme večerní přednášky. Strategicky usedám dozadu. Jsem upřímně ráda, že se v sále zhaslo a všichni koukají na promítací plátno. Nemusím silou vůle držet padající víčka a probouzí mě až závěrečný potlesk.

V kuchyni se ještě svítí, ale já zbaběle mířím zalehnout. Nohy a záda namažu alpou, připravím na zítra čistou zástěru a v polospánku nastavuji mobil. Ráno bude zase nesmlouvavě hrát. A stejně se těším.

***Libuše Rozbořilová**, foto: D. Ženatá*

HORIZONT

U stolu se rodí blízkost

Společné jídlo v náboženstvích, tradicích a kulturách

Návštěvník Festivalu ambasad Food & Culture, který pořádá každoročně Praha 6, může odejít nasycen jídlem z padesáti zemí světa – od Afghánistánu až po Zambii. V menším se s podobnou pestrostí loni setkali i účastníci komunitního brunchu (z angličtiny, čte se [branč], pozn. red.) – pomalé snídani v pardubickém evangelickém sboru, kde si lidé dávali na talířky dobroty ukrajinské, polské, kazašské, francouzské a švýcarské kuchyně a povídali si až do oběda, který poté vlastně už nepotřebovali.

Když se dá jídlo na stůl a pozvou se ostatní, je to vždy slavnostní okamžik. Jedním z ústředních křesťanských obrazů je Ježíš stolující s učedníky. Evangelici společenství stolu zažívají nejen během bohoslužeb při večeři Páně, ale také posléze při posezení s kávou a buchtou. V dávnych dobách ležely na evangelických stolech vedle sebe symbolicky Bible a nakrojený bochník chleba. Ale i ve všech ostatních náboženstvích i kulturách má společné stolování hluboký duchovní smysl: vyjadřuje společenství, radost a hojnost.

sederová tabule

Židé, muslimové i ostatní

Židovská tradice pečlivě rozlišuje čisté a nečisté – určuje, co je vhodné a nevhodné k jídlu (*košer* a *treife*) a jak se pokrmy připravují. Jedním z vrcholů roku je sederová večeře, při níž má každá bylinka a číše vína svůj význam a připomíná vyvedení z Egypta. Stala se inspirací i pro velikonoční slavení hodu beránka v mnoha našich sborech.

Muslimové rozlišují mezi *halal* a *haram* – povoleným a zakázaným. Nejznámější je postní měsíc ramadán: od úsvitu do západu slunce půst, večer pak radostná hostina iftar, k níž se schází rodiny i hosté. Rovněž v Česku občas slaví iftar spolu s muslimy i někteří křesťané.

V buddhismu i hinduismu se často uplatňuje vegetariánství, vycházející z principu nenásilí (*ahimsa*). Nemusí to znamenat újmu na chuti – kuchyně jižní i východní Asie si díky síťím restaurací získaly své příznivce na celém světě.

Smiření u vánočního stolu

Společné jídlo může vyjádřit sounáležitost a naději na smíření i skupin, které jsou od sebe daleko, či jsou dokonce znepřátelené. U vánočního stolu u křesťanů a sederového u Židů se jednou ročně schází široká rodina, vzájemná napětí se oslabují a mizí a znovu se buduje rodinná sounáležitost. Ale podobně to funguje i v širším kontextu. Společné jídlo umožňuje překročit hranice mezi náboženstvími. Ze Svaté země, z níž v poslední době doráží převážně špatné zprávy, jsme na jaře mohli zaznamenat také jednu nadějnou – koncem března se v Deir Haila nedaleko Mrtvého moře konal pod širým nebem dosud největší mezináboženský iftar, jehož se zúčastnili muslimové, Židé i křesťané a vystoupili i zástupci samaritánské komunity. Událost měla pozitivní a vstřícnou atmosféru, navzdory počátečním úzkostem některých účastníků, a stala se tak „skupinovou terapií“ stovek účastníků.

Podobnou radost ze sounáležitosti občas prožívali v nedávné době i účastníci společných židovsko-křesťansko-muslimských snídaní a večeří u nás. V branickém evangelickém sboru již vznikla tradice, při níž do sboru přijdou v době ramadánu na návštěvu Turci z místní komunity Mozaiky a společně s evangelíky stráví večer i velmi dobrou večeří.

Romové, Vietnamci a Ukrajinci

Celý svět v malém můžeme najít i u nás – a tak jsem se jako farář pro menšiny zeptal několika svých přátel, co pro ně znamená jejich tradice stolování – a jaká jídla mají nejraději.

„Romové jsou dobří kuchaři i vybíraví strávníci,“ odpovídá Iveta. „Také my máme své učení o čistém a nečistém, podobně jako Židé. Uvařené jídlo je druhý den nečisté, protože se přes noc rituálně zkazilo a má se vyhodit. Dnes to naštěstí většina Romů nedodržuje. Ale náš stůl je otevřený všem, kdo chtějí přisednout a jíst. Po jídle se za něj neděkuje, ale pochválí se hospodyně, že sis pochutnal. A hospodyně odpoví, že to nevařila ona, ale její dcera. Ale dnes už i Romové normálně děkují za jídlo. Tradiční romská jídla jsou často převzatá od okolních národů: halušky, holubky, pišot, perkelt. Mým nejoblíbenějším jídlem je perdzare dembeca – plněné kravské žaludky. Ale už jsem ho řadu let nejedla,“ posteskuje si Iveta. „U nás se tomu říká peřarde gambejca,“ dodává Jožka, „to jsou pro změnu vepřové žaludky plněné těstem. A nejraději mám podmarde bandurki, podbité brambory s fazolkou a smetanou.“

O vietnamské kuchyni mi vypráví Hai Anh: „Pro rodinu je důležité společné jídlo, které se vaří i jí dohromady. Obvykle se rodina schází u snídaně a hlavně u večeře. Každý má svůj talířek s rýží, doprostřed stolu se kladou přílohy a nezbytná miska s rybí omáčkou, do níž se namáčí všechno – od masa až po vařenou zeleninu. Rybí omáčka je základem vietnamské kuchyně, života i srdcí, reálně bez ní nemohu žít,“ směje se Hai Anh. „I když spolu při jídle mnoho nemluvíme, smeluje nás to dohromady. A jaké je

mé oblíbené jídlo? Bůček na všechny způsoby – pečený, restovaný, dlouho vařený. Vepřové je důležitou součástí vietnamské kuchyně.“

„Základem ukrajinské tradice je pohostinnost – hostu se dá to nejlepší, i kdyby pak člověk měl jíst celý týden suchý chleba,“ rozpovídá se Žeňa. „Hosté se nehlásí předem – prostě jdou kolem, zaklepají na dveře a jsou pozváni dovnitř. Národním jídlem je boršč, který je v každé oblasti Ukrajiny trochu jiný. Sama jsem prožívala dětství v malém městě na Ukrajině, kde nebylo příliš tradic, které zbyly už jenom na vesnicích. Skoro nic jsme neměli, protože jsem žila v kuponové době, kdy všechno bylo na kupony – chléb, brambory, mouka... Ale na Vánoce jsme měli na stole 12 jídel, protože u stolu sedělo 12 apoštolů a začínalo se medem a česnekem – aby byl nový rok sladký a zdravý. Pátek byl postní den a jedla se vegetariánská jídla – například kukuřičná kaše s ovčím sýrem. Jako všechny ukrajinské ženy vařím moc ráda jídla s pohankou a vadí mi, že se tu těžko sežene,“ dodává Žeňa.

Požehnání prázdného i plného břicha

Ke společnému jídlu patří i opačný pól – půst. V různých náboženstvích má své místo a učí skromnosti, soustředění a odříkání. Půst tvoří významný prvek života víry i v katolické a pravoslavné tradici. Každá tradice má také různé druhy postů – nepřetržité i s přestávkami, společné a individuální, od všech požitků nebo jen od něčeho, jako je jídlo či sledování mobilního telefonu. My evangelíci půst většinou nezdůrazňujeme – Luther posty zrušil, zatímco masopust zachoval. Možná by se ale i v našich sborech dala najít první malá cesta k postní zkušenosti – třeba tím, že při společných akcích nezapomeneme uvařit také něco pro vegetariány, kteří jsou dosud v našem prostředí dost přehlíženou menšinou.

Ale vraťme se k plným stolům. Ať už jde o pesachovou večeří, muslimský iftar, vietnamské rodinné stolování či romský stůl otevřený všem, platí jedno: společné jídlo nás spojuje. U jídla nikdy nejde jen o pokrm. Vždy je v něm ►

přítomné i něco hlubšího – péče o druhé, radost ze sdílení, vzpomínka na minulost i výhled do společné budoucnosti. Vidíme, že každá kultura má svůj způsob, jak dát najevo pohostinnost, radost i úctu k životu. Leckteré tradice mizí, jiné se objevují nebo transformují. A právě v tomto měnícím se světě se můžeme učit vnášet do na-

šich životů otevřenost – přisednout si ke stolu druhých, pozvat druhé k vlastnímu stolu nebo uspořádat společný brunch. Společné jídlo pak může být předobrazem i té poslední hostiny, na níž se možná jednou všichni sejdem.

Mikuláš Vymětal, celocírkevní farář pro menšiny
a lidi sociálně vyloučené, foto: ARO/archiv ČB

SPOLEČENSTVÍ

Snídaně v kostele

Ranní občerstvení pro ducha i tělo

To se takhle ráno sejdou u prostřeného stolu v boční lodi středověkého kostela novopečený důchodce, člen synodní rady, farářka s miminkem a celá řada studentů i pracujících.

Kde to jsme? V pražském kostele sv. Martina ve zdi, kde se každé úterý od 7:30 od října do června společně snídá, zpívá, čte, modlí a povídá. O snídani samotnou sice vůbec nejde, ale bez ní by to nebylo ono. Duchovní občerstvení se přirozeně pojí s tělesným, na které by si stejně většina z nás nějaký čas vyhradit musela. A koneckonců je to pro nás jako Kristovy učedníky více než typické, že se rádi scházíme u společného jídla a pití – během bohoslužeb dokonce i podle jeho příkazu...

Za nápadem stály úvahy některých členů martinského grémia, synodní rady i studentů ETF, jak lépe využít nebyvalý potenciál výborně dostupného kostela v samém centru Prahy, aby nebyl jen pěknou kulisou pro koncerty a výstavy, ale hlavně místem, kde i mimo neděli mohou lidé skutečně zažívat církev, dotek Božího království. Zároveň zde byla i touha po méně formálním a přitom velmi otevřeném společenství víry pro všechny nové i náhodně přichozí, aby se tak tradiční večerní bohoslužby doplnily o možnost společné modlitby a osob-

nějšího sdílení. Ráno se ukazuje jako ideální čas: další večerní akce v nabitém pražském kulturním programu nemají valnou šanci na úspěch.

Snídaně v kostele jsme nakonec rozjeli velmi spontánně na začátku června 2024. Žádné velké plánování, žádný promyšlený start. I když se to zdálo před prázdninami jako nestrategické, dohodli jsme se v několika lidech na dvou brzkých datech a šířili pozvání. Železo se má kout, dokud je žhavé. Pokud to nezkusíme teď, tak už nikdy, říkal jsem si. A tak jsme to zkusili a přišlo neuvěřitelných 15 lidí a podruhé ještě o něco víc. To nás nakonec povzbudilo k pravidelnějšímu setkávání.

Po různých experimentech většinou začínáme pobožností, kterou si připraví vždy jiný z účastníků nebo třeba pozvaný host. Ranní pobožnosti tak nabývají různých podob: od evangelické klasiky s biblickým čtením, přes Taizé modlitbu po adventní roráty. Vždy se najde někdo ochotný, a nemusíme se tak vůbec vázat jen na faráře. V nejhorším to jistí hesla Jednoty bratrské a volná modlitební chvíle. Čím více zdatných hudebníků přijde, o to více se pak zpívání ze Svítáku s kytarou, klavírem a někdy i houslemi protáhne, a jsme jediné rádi, když po otevřenými dveřmi přitáhne i zvědavé pohledy kolemjdoucích.

Samotné snídání nemá žádnou ritualizovanou podobu. Už během pobožnosti většinou volně usrkáváme nápoje a do jídla se většinou dáme po závěrečné modlitbě a písni. Kolem půl deváté, kdy doznívají volné hovory, už mnozí zase pokračují v cestě do školy či do práce.

Snažíme se, aby naše počínání bylo co nejméně náročné na provoz: stačí chvíli před začátkem nachystat stůl a židle, uvařit kávu a čaj. Jídlo si nosí každý sám pro sebe i pro případné sdílení. Ještě se nám nestalo, že by o ně byla nouze. Většinou se najdou i dobrovolníci na umytí nádobí. Samotná organizace snídání není nijak formalizovaná. Je to iniciativa zdola, která stojí především na mně nebo Viki Fenclové – jako výpomocní kostelníci zodpovídáme za praktickou stránku věci.

Pokaždé se sejdeme v jiném počtu i v jiné sestavě, jak to zrovna komu vyjde. Často se objeví někdo nový. Nechodí jen evangelíci, ale zavítají mezi nás i bratři a sestry z dalších společenství, od katolíků po CB, a mnohdy i lidé bez církevního zakotvení. Až na děti bývají zastoupeny všechny generace, i když převažují dvacátníci.

Uvidíme, jak dlouho nám takové scházení vydrží. I tento akademický rok v tom ale hodláme každé úterý pokračovat. Věřím, že ať už se nás zrovna sejde pět nebo dvacet, má smysl

začít den s Pánem Bohem společně. Že právě v takových méně formálních setkáních s modlitbou a hrnkem čaje se může odehrávat a růst

to, čemu se říká církev. Pokud vás někdy v úterý ráno kroky zavedou do centra Prahy, neváhejte přijít posnídat s námi! Už se na vás těšíme!

Karel Pacovský, člen martinského grémia

STŘEŽIT A OBDĚLÁVAT?

Křesťané tváří v tvář stvoření

celocírkevní konference o ekologii

1. listopadu 2025
Praha, Jungmannova 9

Jak u vás vypadá slavnostní hostina?

Slavnostní hostina u nás na šabat nebo ve svátek začíná kidušem – požeňmáním nad vínem, pokračuje chlebem zvaným barches a společným jídlem, při němž nechybí zpěv, radost a sdílení. Pro mne osobně je to okamžik, kdy se stůl mění v posvátný prostor – spojuje generace, propojuje lidi a připomíná, že jídlo je nejen pokrm pro tělo, ale i pro duši.

David Maxa, rabín

Slavnostní hostina je pro mě každá, když se sejde celá rodina u stolu a ten máme opravdu velký. Je nás s dětmi celkem šest a sem tam se někdo i přizve. Obvykle to bývá nedělní oběd a pak sváteční dny nebo na něčí narozeniny. Osobně mám ráda i tu přípravu, pěkně prostřený stůl, dekorace, ubrousky, svíčka, kytky na stole... a pak se vždy společně na začátku pomodlíme nebo zazpíváme, někdy se u toho i kolem stolu chytíme za ruce. Nejen ta slavnostní, ale každá hostina se u nás zkrátka vždy začíná s vděčností Pánu Bohu.

Pavčina Lukášová, farářka

Já slavím stále. Od dětství je moje nejoblíbenější jídlo snídaně. Radost z nového dne si ráda užívám i za cenu, že vstávám dříve. Ale společné jídlo, to je teprve něco. Nezáleží na tom, jak honosné je, ale na tom, že sedíme spolu, můžeme si vyprávět, co jsme zažili, děkovat, že jsme tak šťastní, že nemáme hlad. A třeba večer zapálit svíčku nebo jinak pomoci příjemné atmosféře.

Každé jídlo by mělo být slavnostní, není to přeci samozřejmost.

Martina Študentová, grafička a průvodkyně

Prahou

Pro mě slavnostní hostina neznamená přebytek, ale vděčnost vůči Bohu a sdílení s ostatními. Prorok Muhammad učil střídmosti a pravidelně se postil, během Ramadánu dokonce 30 dní. Svátek je společenství: rodina, radost a péče. Zatímco někteří plýtvají jídlem, jiní hladoví. Právý svátek nasycuje žaludek i srdce soucitem a láskou k bližnímu, jak učí i křesťanství.

Kashif Janjua, předseda muslimského spolku

Ahmadija

Letos v létě mi na Vysočině jeden římskokatolický kněz řekl, že manželství se upevňuje v posteli a rodina se upevňuje u stolu. „Hostina“ tedy souvisí s rodinou. Manželka je ze čtyř dětí, a tak se nás při různých oslavách schází hodně. Nikdo z mých příbuzných široko daleko nikdy netrpěl jakoukoli poruchou příjmu potravy a chvála Pánu Bohu všichni byli, jsou a doufám, že budou „při chuti“. Při jídle si samozřejmě povídáme, „sdílíme se“. Na tom, zda hostina zahrnuje i aperitiv, předkrm, polévku, hlavní jídlo a moučník s kávou, tolik nezáleží. Tím hlavním je společenství.

Daniel Heller, seniorátní kurátor Pražského

seniorátu

připravila Kar

Modlitba za domov

slavnostní bohoslužba

PRAVDA BOŽÍ VÍTĚZÍ

28. 10. 2025

od 15.00

v přímém přenosu ČT

Mons. Tomáš Holub
Pavel Pokorný
Jaroslav Šebek

Sonjašnyk, Pavel Helan a Žestový kvintet AČR

kostel sv. Jana Nepomuckého, Kanovnická, Praha 1

www.modlitbazadomov.cz

NÁSTĚNKA

SYNODNÍ RADA

Ze zasedání synodní rady

9. a 23. září vybíráme:

Lidé

- SR potvrdila volby farářů ve sborech církve: Ondřeje Zemana v Praze 4 – Jižním Městě, Marka Lukáška v Českém Brodě, Michala Devečky v Kloboukách u Brna a Tomáše Adámka v Praze 10 – Uhřetěbce. SR dále potvrdila volbu jáhenek a jáhna ve sborech církve: Johany Miriam Vorlové v Praze 10 – Uhřetěbce, Jany Peřtové v Bruntále a Marka Belzy v Teplé. SR také potvrdila dočasné povolání Jany Peřtové za seniorátní jáhenku Moravskoslezského seniorátu ČCE.
- SR souhlasila s ukončením zaměstnaneckých poměrů Věry Hájkové a Richarda Dračky dohodou, vyjádřila vděčnost za jejich dosavadní službu a zachovala způsobilost V. Hájkové k ordinované službě farářky v ČCE. Vzhledem k tomu, že R. Dračka odchází do kaplanské služby v Armádě ČR, zůstává mu zachována způsobilost k ordinované službě faráře ČCE automaticky.
- SR prodloužila vyslání Romana Lukáše ke službě kaplana v Armádě České republiky.
- SR souhlasila s jmenováním interních školitelů prevence zneužívání moci v ČCE: Jany Grollové, Elišky Roll, Martynty Zuštinové a Jordana Tomeše.
- SR vzala na vědomí zprávu o průběhu zkoušky Martina Šimka a její hodnocení a udělila M. Šimkovi osvědčení způsobilosti ke službě výpomocného kazatele z řad ostatních členů církve.

- SR souhlasila s poskytnutím stipendia Anežce Junové, studentce magisterského studia teologie na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy.
- SR doporučila Martu Sedláčkovou na Kontaktní studium v Heidelbergu v jarním semestru 2026.
- SR souhlasila s navýšením odměn interních supervizorů v ČCE.

Aktivita

- SR schválila a následně uvolnila z Fondu sociální a charitativní pomoci 250 000 Kč na pomoc civilním obyvatelům Pásma Gazy, a to prostřednictvím Charity Česká republika. Sbory i jednotlivci se mohou připojit svými dary zaslanými na účet ústředí ČCE do 4. 11. 2025. Takto nashromážděné prostředky následně ústřední církevní kancelář (ÚCK) použije na totožný účel.
- SR souhlasila s vypsáním grantu na podporu vydávání knih a publikací a pověřila ÚCK, aby připravila grantový program, do kterého se lze přihlašovat od 1. 10. 2025 do 30. 11. 2025. Finanční prostředky vyčleněné na tuto podporu činí 150 000 Kč.
- SR souhlasila s poskytnutím daru ve výši 20 000 Kč z Fondu sociální a charitativní pomoci na žádost sboru v Javorníku nad Veličkou. Jde o konkrétní mimořádnou výpomoc v tíživé sociální situaci.
- SR se podrobně zabývala zprávami z jednání seniorátních výborů a vzala je na vědomí.
- SR se zabývala přípravou setkání s vedením Evangelické církve Berlína, Braniborska a Horní Lužice – EKBO, která následně proběhla v polovině září 2025.

- SR souhlasila se seznamem kandidátů o krátkodobé stipendium od Světového luterského svazu a Evangelické luterské církve v USA.
- SR vzala na vědomí zprávu Romana Mazura o průběhu kurzu PECKA pro pracovníky s mládeží v ČCE a podpořila další pokračování projektu. Podobně vzala na vědomí zprávu o průběhu ekumenického festivalu United.

Hospodářské věci

- SR na návrh grantové komise schválila první část žádostí zaslaných v rámci Diakonických a rozvojových projektů (DaRP) v celkové výši 5 941 999 Kč. Zároveň uložila ÚCK zveřejnit výsledky grantového řízení na webu ústředí církve (ustredicce.cz). Druhá část žádostí bude projednána po případném doplnění ze strany žadatelů k připomínkám grantové komise.
- SR souhlasila s uzavřením kupní smlouvy, jejímž předmětem je Domek Na Sboru v Kunvaldu. Kupujícím je Pardubický kraj a smlouva, kterou již schválilo krajské zastupitelstvo, odpovídá závěrům jednání zástupců ČCE s vedením tohoto kraje. Kupní cena byla dohodou stanovena ve výši 1,5 mil. Kč a ve prospěch ČCE se zároveň zřizuje předkupní právo jako právo věčné na dobu neurčitou. V prostorách prodávaného objektu by měla nadále fungovat expozice o historii české reformace. Kraj pro tento účel převede nemovitost pod správu Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě, koordinátorem expozice bude Městské muzeum v sousedním Žamberku.
- SR se v rámci přípravy rozpočtu na příští rok podrobně zabývala rozpočtovými fondy povšechného sboru.

Hof

SOLIDARITA

Proběhne celocírkevní sbírka pro sociální a charitativní pomoc

Synod církve vyhlásil, jako každoročně, na neděli Díkčinění celocírkevní sbírku sociální a charitativní pomoci. Tato sbírka, díky níž má církev Humanitární fond, umožňuje církvi pohotově reagovat na krizové situace typu živelních a humanitárních katastrof v různých zemích světa i v naší republice, ale také na různé potřeby sociálního charakteru, a to vždy a výhradně na základě rozhodnutí synodní rady.

V minulém období (od podzimu 2024 do současnosti) uvolnila synodní rada z Humanitárního fondu příspěvky v celkové výši 737 750 Kč. Finance poskytla např. na podporu krajanů v českých sborech v Bohemce a Veselýnivce na Ukrajině, na pomoc konkrétním osobám v tíživé životní situaci, jako příspěvek na činnost vězeňských kaplanů z řad ČCE či na pomoc civilním obyvatelům Pásma Gazy (prostřednictvím Charity ČR).

Výtěžek sbírky, kterou vykonáte na neděli Díkčinění, prosíme odešlete na Humanitární fond, číslo účtu 71717171/2700, variabilní symbol: 911140xxxx (evidenční číslo sboru).

Za vaši štědrost vám jménem potřebných děkujeme.

POZVÁNKA

Podzimní konference nabídnou prostor pro vzdělávání i sdílení zkušeností

Zveme na dvě jednodenní konference k vybraným tématům života a služby v našich sborech. Akce proběhnou v listopadu 2025 a týkají se ekologie a misie. ►

Nový formát konferencí otevírá příležitost k osobnímu setkání, společnému vzdělávání a sdílení inspirativních zkušeností napříč církví. Akce jsou určeny především presbyterům a presbyterkám, kazatelům a kazatelkám, ale jsou otevřeny samozřejmě i dalším zájemcům z Evangelické církve i mimo ni, kteří se o daná témata zajímají nebo je aktuálně řeší.

– Ekologická konference „Střežit a obdělávat?“ (1. listopadu 2025)

– Konference o misii a evangelizaci (15. listopadu 2025)

Obě konference proběhnou v prostorách církevního ústředí (Praha, Jungmannova 22/9). Podrobnější informace naleznete na webu akce.e-cirkev.cz.

POZVÁNKA

Seminář historické společnosti Veritas

Historická společnost Veritas zve na seminář, který se koná 18. 10. 2025 od 10 hodin v Pardubicích na evangelické faře.

Tématem bude tentokrát Česká konfese, od jejíhož vydání letos uplyne 550 let. Přednáší Petr Melmuk (církevní historik) a David Tonzar (pražský biskup Církve československé husitské).

Ladislav Dlouhý

CÍRKEVNÍ HUDBA

45. sbormistrovský kurz v Sola gratia
Srdečně zveme (nejen) sbormistry, zájemce o sbormistrovství, zpěváky, varhaníky, učitele hudby, církevní hudebníky a teology na 45. sbormistrovský kurz, který proběhne v termínu 14. – 16. 11. 2025 ve středisku Sola gratia v Bystřici pod Hostýnem.

Náplň kurzu:

- Missa subhostinensis (Podhostýnská mše) Ladislava Moravetze pro sbor a varhany v novém provedení
- nácvik písní a skladeb z různých období pod vedením studentů Semináře církevní hudby Evangelické akademie: Natálie Zámorská, Petr Minář, Jakub Macek, Šimon Bláha, Michal Děckuláček a Lukáš Matuška
- prezentace nové příručky hlasové výchovy Barbary Hoos de Jonkisch *Sedm základních elementů hlasové výchovy*
- hudební bohoslužby, pobožnosti a vystoupení na koncertu v kostele sv. Jiljí v Bystřici pod Hostýnem v neděli 16. 11. 2025 ve 13:30 hod. Zahájení kurzu bude v pátek 14. 11. 2025 v 19:19 hod. v kapli Sola gratia.

Přihlášku formou jednoduchého mailu je možno poslat na moravetz@e-cirkev.cz do 2. 11. 2025. V přihlášce je třeba uvést jméno a příjmení, věk, bydliště, přání o masitou nebo vegetariánskou stravu. Poplatek za kompletní stravu (sobota plná penze, neděle polopenze, páteční večeri nenabízíme) a ubytování činí 2670 Kč/osoba. Nelze se přihlásit jen na část kurzu. Odhlášení z kurzu je možné provést do 11. 11. 2025.

*Ladislav Moravetz, celocírkevní kantor ČCE
a vedoucí SCHEA*

LIDSKÁ PRÁVA

Červená středa se uskuteční 26. listopadu

Osmý ročník mezinárodní iniciativy Červená středa (#RedWednesday) se v České republice uskuteční 26. listopadu 2025.

Smyslem iniciativy je veřejně si připomenout všechny, kdo jsou ve světě pronásledováni pro své náboženské přesvědčení. Hlavním znakem je rozsvícené červené světlo, které symbolizuje krev trpících pro víru. Lidé v tento den také zapalují svíčky nebo nasvěcují významné budovy červeným světlem a organizují další doprovodné aktivity.

Součástí letošního pražského programu bude mezinárodní konference o svobodě vyznání v prostorách Vlasteneckého sálu v Karolinu, kterou pořádá Institut pro křesťansko-demokratickou politiku ve spolupráci s Českou biskupskou konferencí, Ekumenickou radou církví a Federací židovských obcí. Po skončení konference bude následovat židovsko-křesťanská modlitba ve Velké aule Karolina, průvod centrem města se svíčkami kolem červeně nasvícených budov a celý pražský program zakončí benefiční koncert v kostele svatého Michala v Jirchářích na Praze 1, který bude živě přenášet TV Noe.

Červenou středu zaštiťuje britská pobočka křesťanské organizace Církev v nouzi, v České republice ji organizuje Česká biskupská konference společně s Ekumenickou radou církví v ČR a Federací židovských obcí v ČR.

Více informací naleznete na webu cervenastreda.cz. Tamtéž je možné se zaregistrovat jako organizátor. Připojte se i vy!

cervenastreda.cz

ÚMRTÍ

Zemřel farář Jiří Gruber (1952–2025)

Ve čtvrtek 18. září 2025 zemřel ve věku 73 let bratr Jiří Gruber (1952–2025), farář Českobratrské církve evangelické.

Jako duchovní působil v Dambořicích, Kloboukách u Brna, v Brně I, Hustopečích a Nikolčicích. V období 2009–2021 zastával pozici seniora Brněnského seniorátu, v letech 2011–2023 byl předsedou synodu církve. Věnoval se také práci s mládeží, podílel se na vydání zpěvníku Svítá, působil jako editor časopisu pro mládež *Bratrstvo*.

Bohoslužebné rozloučení s bratrem Jiřím Gruberem proběhlo v sobotu 27. září 2025 v evangelickém chrámu J. A. Komenského (tzv. Červeném kostele) v Brně.

Děkujeme Pánu Bohu za život bratra Grubera a zarmoucené rodině vyprošujeme Boží potěšení.

KULTURA

Varhanní koncert Anne Michael nabídne spojení tradice a moderny

Evangelický sbor německého jazyka při ČCE srdečně zve na koncert „Vox obscura – transcendentální zvukový prostor“, který se bude konat v neděli 19. října 2025 od 19 hodin v prostorách evangelického kostela U Salvátora (Praha 1, Salvátorská 1045).

Vystoupí hamburská varhanice Anne Michael. Po studiích v Lübecku, Lipsku a Birminghamu působila jako asistentka varhaníka v lipském kostele sv. Tomáše a vystupovala na mezinárodních festivalech, jako jsou Mezinárodní Messiaenovy dny v Görlitzu a Cambridge Summer Music Festival. Ve svém umění spojuje díla Bacha, Vivaldiho, Pärtu a gregoriánský chorál se současnými improvizacemi a elektronikou.

Vstupné dobrovolné.

Kontakt na organizátory: farářka Kristýna Malíšková Pilecká, ev.prag@gmail.com

MOJE CÍRKEV

Stavba, která zaujme. (Starosta městské části Praha 7 Jan Čížinský si fotí model nové evangelické školy, která vyroste v pražských Holešovicích.)

foto: ARO

Evangelická církev a Praha 7 společně zahájily stavbu nové školní budovy v Holešovicích

V pražských Holešovicích ve středu 17. září proběhlo slavnostní položení základního kamene nové školní budovy, která v budoucnu nabídne zázemí pro základní školu, pedagogické lyceum a střední odbornou školu sociální činnosti. Stavbu realizuje Českobratrská církev evangelická ve spolupráci s Městskou částí Praha 7, která pro projekt poskytla pozemek a dlouhodobě jej podporuje.

Slavnostní akce se konala v Rajske ulici za účasti zástupců církve, městské části, architektů, stavebních firem, představitelů církevních škol i dalších hostů. Symbolického poklepání na základní kámen se ujal synodní senior Evangelické církve Pavel Pokorný spolu se starostou Prahy 7 Janem Čížinským. Program moderoval synodní kurátor Jiří Schneider, hudebně jej doprovodili studenti Konzervatoře Evangelické akademie z Olomouce a děti ze ZŠ Bratrská, která sídlí na sousedním pozemku.

Nová školní budova by měla být dokončena v létě roku 2027 a nabídne prostor pro oba stupně základní školy, pro pedagogické lyceum, kde se na svou profesi připravují například budoucí učitelé či asistenti pedagoga, a také pro střední odbornou školu, jejíž absolventi působí mimo jiné v sociálních službách, pomáhají zdravotně a sociálně handicapovaným nebo pracují v charitativních zařízeních.

„Evangelická církev čerpá z evangelia. Takže hledá společné dobré a dívá se do budoucna. Ambicí našich škol je vytvářet prostor pro osobní otázky a růst. Prostor, kde je respekto-

vána jedinečnost každého člověka a zároveň jeho místo a poslání v rámci lidské rodiny na tomto světě,“ uvedl k tomu synodní senior Pavel Pokorný.

Stavba vyrostе nedaleko stanice metra Nádraží Holešovice, hned vedle stávající ZŠ Bratrská. Projekt tak přímo naváže na její úspěšné působení, kdy si tato základní škola v Praze 7 vybudovala silné renomé nejen jako kvalitní vzdělávací instituce, ale také jako centrum komunitního života a sousedského setkávání.

„Bratrská škola působí v Praze 7 již 35 let a je naším dlouhodobým partnerem v oblasti vzdělávání. Díky společnému projektu vyrostе na pozemku městské části nová školní budova, která umožní pokračování oblíbené základní školy přijímající z velké části děti z Prahy 7 a zároveň nabídne i tolik potřebná místa pro středoškolské vzdělávání. V uvolněném objektu zřídíme mateřskou školu, která nám pomůže nadále přijímat všechny tříleté děti, což se nám letos podařilo již devátým rokem po sobě. Abychom to zvládli i do budoucna, musíme dále rozšiřovat kapacity a posílit i nabídku míst pro děti mladší tří let, o kterou je mezi rodiči velký zájem,“ řekl starosta Prahy 7 Jan Čížinský.

Za návrhem budovy stojí autorský tým profesorky Hany Seho. Objekt je navržen jako udržitelná „zelená“ stavba v pasivním energetickém standardu. Počítá se s využitím geotermální energie, s efektivním hospodařením se srážkovou vodou, maximálním přístupem denního světla a čerstvého vzduchu. Záměr díky tomu podpořil také Státní fond životního prostředí ČR příslibem dotace z Modernizačního fondu. ►

Náklady na stavbu by se měly pohybovat kolem 400 mil. Kč. Projekt se připravoval téměř de-

set let a od září roku 2027 by měla škola otevřít své brány pro více než 400 žáků a studentů.

Jiří Hofman, foto: ARo

EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Fakultní škola v přírodě

Studijní kurzy v Chotěboři a Strašicích

Už řadu let patří přelom léta a podzimu na Evangelické teologické fakultě nejen zkouškám a zápisům, ale také prvním kurzům v novém akademickém roce, které probíhají mimo Prahu. Je to příležitost intenzivně studovat, navzájem se při tom podpořit a zároveň se také poznat napříč ročníky.

Program Teologie křesťanských tradic své kurzy pořádá ve Strašicích nedaleko CHKO Brdy. Stu-

denti a studentky se tam na deset dní scházejí v areálu Staré školy poblíž kostelíku sv. Vavřince, kde je obvykle vítá Pavel Hradilek a podzimní kulisy zahrady se vzrostlými stromy a červeným hlohem.

Poprvé se tu ukáže, kolik z nově přijatých zájemců nastoupí ke studiu, protože kurzy tvoří značnou část toho, co by uchazeči o bakalářský titul měli absolvovat. Letos se v prvním ročníku objevilo šestnáct nových tváří a spolu s pokročilými kolegy a kolegyněmi během čtr-

nácti výukových bloků nahlédli pod pokličku řady teologických disciplín.

Může to být poměrně náročný začátek, protože zažíváme, co znamená ekumenické společenství docela zblízka: nejen společnými diskuzemi, ale i sdílením jednoduchého zázemí, starostí o chod „baráku“ a při přípravě společných modliteb a bohoslužeb. Na druhé straně, právě v tom je kouzlo tohoto setkání a vlastně celého studijního programu: kromě odborných přednášek se předpokládá, že zájemci „se namočí“ do ekumenického terénu na vlastní kůži, že se i skrze vytvořené společenství budou učit porozumět pestrosti různých křesťanských tradic a brát je vážně. Jako studentská faráčka si velmi vážím toho, že se mohu ke kurzu alespoň na jeden víkend přidat, vést zajímavé rozhovory a posloužit při nedělní bohoslužbě.

Větší díl odpovědnosti na mně leží při přípravě druhého fakultního kurzu. Studenti všech studijních programů jsou v září tradičně zváni do Chotěboře. První a druhý ročník programu Evangelická teologie se v přírodní rezervaci Údolí Doubravy zavrtá do řecké a hebrejské gramatiky a ostatní se uprostřed lesů mohou nerušeně věnovat volitelnému semináři na pomezí teologie a sociální práce a nasbírat si tak první kredity do nového akademického roku.

Letos jsme jako téma pro tento seminář zvolili otázku „Kdo se mě zastane?“ a jejímu promýšlení se kolegové a kolegyně věnovali pod vedením Davida Cielontka z katedry biblistiky a Elišky Hudcové z katedry sociální práce. Poprvé během uplynulých pěti let jsme si v Chotěboři celý týden užili téměř letní počasí, takže se všechna výuka volitelného semináře odehrávala venku. I jazykáři s Lucií Kopeckou a Petrem Slámou se občas vynořili, aby luštili ababetu a hebrejská písmenka v teple a na čerstvém vzduchu.

Bylo nás přes padesát a bylo skvělé, že se kurzu účastnilo studentstvo napříč programy. Společenství tak bylo pestré věkově i co se týká

různých zájmů a zkušeností. Vedle intenzivní práce se kolegyně a kolegové mohli seznámit mezi sebou, když společně hráli fotbal a volejbal, zkoušeli techniku slunotisku, diskutovali nad filmem, seděli u ohně a slavili bohoslužby. Výraznou součástí chotěbořského pobytu jsou společné večery, které jsou v posledních letech často spojeny hlavně se zpěvem a muzicírováním.

výuka v Chotěboři

Během tradičního výletu do Bílku se konečně potvrdila i legenda o racích v Doubravě; viděli jsme hned tři. Oslavili jsme společně narozeniny Lucie Kopecké a studenti jí složili oslavnou píseň. Nechyběla ani legendární báje o řeckém králi Hotútótonovi, kterou u ohně (s poctou autorům a letos absentujícím kolegům J. Krsovi a M. Plevovi) přednesly kolegyně z druhého ročníku Zuzka Burešová a Běla Tollarová.

Všechny pozoruhodnosti, příhody a dojmy zachytit nelze, ale poděkování patří vám všem, kdo tyto fakultní výjezdy finančně i organizačně umožňujete, kdo se jich účastníte a pomáháte zajistit jejich smysluplný průběh i jedinečnou atmosféru.

Jana Hofmanová, studentská faráčka ETF UK

Přátelská návštěva

Evangeličtí kazatelé podpořili sbor Bratislava – Staré Mesto

V rámci naší bratrské Evangelické církve augsburského vyznání (ECAV) na Slovensku je farní sbor Bratislava – Staré Mesto jedinou skutečně inkluzivní farností. Svou otevřeností k LGBTQ lidem, Romům i ukrajinským utečencům jsou bohužel trnem v oku celé církvi. Čelí tak nepřejíciému táhlému monotónnímu tlaku jak ze strany vedení církve, tak i ze strany společnosti ovlivněné současnou proruskou a populistickou rétorikou slovenských politiků.

Otevřenost této farnosti, v čele s farářkami Annou Polckovou a Erikou Sokola a celým staršovstvem, vůči menšinám a sociálně slabým je nejen projevem účinné snahy pomáhat bližním – těm, co pomoc ve společnosti nejvíce potřebují – ale především také obrovské odvahy. Jejich oddanost této službě je velká a odhodlanost pevná. Přesto je v ovzduší cítit i jistá křehkost v podobě rozličných nejistot a obav.

23. června 2025 přijela farní sbor Bratislava Staré Mesto navštívit a projevit tak podporu čtyřčlenná skupina z Čech – Michael Pfann a Jiří Šamšula, zastupující Spolek evangelických kazatelů (SpEK), Petr Pivoňka a Zdeněk Turek, zástupci dnes již rozpuštěné Komise pro rozhovor o soužití s LGBTQ lidmi v církvi. Zdeněk Turek už dříve s místními spolupracoval. Po prohlídce dvou kostelů, nově opraveného Lycea (bývalé školy) a několika dalších budov, které farnost spravuje, následovala debata s farářkami i presbytery o aktivitách sboru, který čítá kolem tří tisíc členů.

Nejvíce prostoru si vyžádala otevřená debata zaměřená na přijímání LGBTQ lidí v českém a slovenském církevním i světském prostředí. Právě otevřenost bratislavského sboru k LGBTQ lidem je hlavní a největší příčinou způ-

sobující nevoli ze strany vedení církve i ekumény. Obě farářky mají zákaz kázat na církevní škole, která patří sboru, a jsou neustále vyzývány k odstoupení z farářské pozice. Naštěstí nacházejí podporu jak v celém staršovstvu, tak i ve farním sboru. Všichni Bratislavští přijali podporu ze strany SpEKu i komise s vděčností, obě farářky též pozvání na farářský kurz 2026.

Co všechno zaznělo na této debatě, by bylo na dlouhé povídání. Největší frustraci přináší uzavřenost a neochota otevřít debatu ze strany nejen vedení, ale i celé církve. Bolest, kterou Bratislavští prožívají v této věci, je bezmoc. Podpora, kterou přinesli z Čech zástupci SpEKu i komise může pro některé vyznít jako „málo“. Je ale úžasné, když se někteří z toho „mála“ dokáží upřímně radovat a čerpat. A když se i my v Česku připojíme k modlitbě za tuto názorovou menšinu Slováků, zas tak málo to nebude.

„Náš jediný a jedinečný Bože, prosíme za naše bratry Slováky. Prosíme za farářky Annu a Eriku, za presbytery i celý farní sbor Bratislava Staré Mesto. Dávej jim moudrost, dostatek síly,

naději a vědomí smysluplnosti jejich snažení. Otvírej, prosíme, srdce zatvrzelých. Probouzej ochotu slepých vidět to, před čím se snaží zavírat oči, a ochotu hluchých slyšet volání těch, co si zoufají. Amen.“

Post scriptum

Synoda ECAV na Slovensku v červnu loňského roku přijala „Biblicko-teologické stanovisko ECAV na Slovensku k otázkám sexuality“. Stanovisko považuje jakékoli mimomanželské sexuální vztahy proti Božímu pořádku, a tudíž i vztahy homosexuální za hříšné (jako důsledek pádu lidstva do hříchu už od Adama). Předně zamezuje žít v homosexuálních svazcích lidem, kteří v ECAV vykonávají duchovní i laické funkce. Lidem, kteří mají genderovou identitu odlišnou od svého biologického pohlaví, přímo zakazuje vykonávat církevní funkce. Z kontextu vychází, že veřejná podpora LGBTQ minority

(z obav genderové ideologie) je nepřipustná, podporuje však vhodnou pastorační práci těm z minority, kteří touží žít v souladu s tímto stanoviskem. Stanovisko bylo vytvořené Věřoučným výborem k otázkám sexuality a v rámci církve o něm neproběhla žádná otevřená debata. Zveřejněno bylo až několik měsíců poté, co bylo Synodou ECAV na Slovensku schváleno.

Sbor Bratislava – Staré Mesto ve svém zářijovém vyjádření odmítl toto stanovisko respektovat. Slovenských podporovatelů by bylo víc, ale ti se bojí o tom mluvit nahlas. Předsednictvo SpEK (na podnět Komise pro rozhovor o soužití s LGBTQ lidmi v církvi) v reakci na toto vyjádření vyslovilo dopisem svoji solidaritu Bratislavským a pozvalo je ke společnému rozhovoru. Ten proběhl právě při této návštěvě.

Zdeněk Turek, výpomocný kazatel, foto:

FB CZ ECAV Bratislava-Staré Mesto

GENERACE

Služebník Slova, víry a lidskosti

Za farářem Jiřím Gruberem (1952–2025)

Dne 18. září 2025 zemřel bratr farář Jiří Gruber, dlouholetý kazatel Českobratrské církve evangelické, který působil ve sborech v Dambořicích, Kloboukách, Brně, Hustopečích a Nikolčicích. Byl také seniorem Brněnského seniorátu a významně se zasloužil o vznik Diakonie BETLÉM.

Jiří Gruber se narodil roku 1952 v Praze v učitelské rodině. Po studiích na Komenského evangelické teologické fakultě a krátkém období zaměstnání v dělnických profesích získal státní souhlas k duchovenské službě, jeden rok působil ve sboru v Dambořicích a roku 1979 nastoupil do sboru v Kloboukách. Zde se mu podařilo obnovit vyučování náboženství, biblické hodiny i práci s dětmi a mládeží. Zasloužil se o vznik rodinných pobytů na Blažkově, obnovení pěvec-

kého sboru a oživení confirmací. Společně se sborem připravil velkou oslavu 200. výročí tolerančního patentu, které se účastnilo přes tisíc lidí. Pod jeho vedením vznikla také tradice ekumenických novoročních shromáždění a začaly vycházet *Kloboucké zvony*. Neúnavně pracoval i na opravách fary a kostela, takže po jeho odchodu roku 1998 zůstalo v Kloboukách živé společenství i opravené budovy.

Ve stejném roce nastoupil do sboru Brno I. Rychle se stal hybatelem duchovního i kulturního života. Otevřel Červený kostel veřejnosti při brněnské muzejní noci, pořádal hudební nešpory i výstavy, stál u zrodu ekumenických bohoslužeb ve středu města a spolupracoval na výstavě „Morava tolerantní“. Publikoval katechetické knihy *Otázky a odpovědi* ►

a *Pojď a přesvědč se*, byl významným tvůrcem zpěvníku Svítá a rozvíjel katechezi pomocí kurzů alfa a beta. Vlastním plánem katecheze dokázal oslovit nové zájemce o víru. Významnou stopu zanechal také v časopise *Setkávání*, který pod jeho vedením přinášel živé svědectví o životě sboru.

Jeho kázání a biblické výklady byly srozumitelné a přitom hluboké. Dokázal oslovit široké spektrum posluchačů – od mládeže až po starší generace. Rétorický dar, jasný výklad a praktická teologie přitahovaly pozornost i těch, kteří běžně do kostela nepřicházeli. Mnozí si jej pamatují jako průvodce na výjezdech s mládeží, na Blažkově nebo při rozhovorech, kde uměl naslouchat a povzbudit. Jeho služba nekončila u nedělního kázání – byla přítomna v osobních rozhovorech, dopisech i každodenním setkávání.

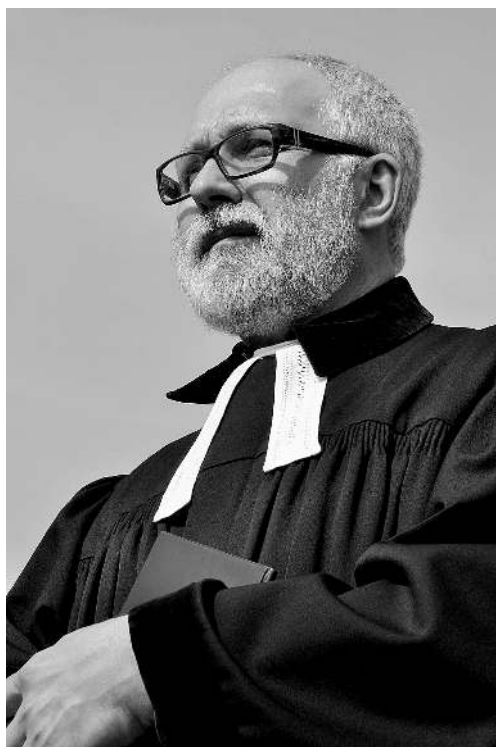
Pod jeho vedením prošel sbor rozsáhlou stavební obnovou a naplnil dlouholetý sen o nové farní budově na Pellicově ulici. Vedle práce ve sboru zastával také významné funkce v celé církvi: v letech 2009–2019 byl seniorem Brněnského seniorátu a v letech 2011–2021 předsedou synodu. Přesto zůstával věrný svému sboru a duchovní službě, dokázal spojit administrativní povinnosti s péčí o lidi a jejich duchovní život.

Významná byla i jeho role při vzniku Diakonie BETLÉM. Stál u počátků práce v Odstrčilově vile, pravidelně tam sloužil bohoslužby a společně s dalšími se zasloužil o rekonstrukci budovy Betléma, shánění prostředků i o formování samotného díla. Nesl vizi, že lidé s postižením mohou žít důstojně a svobodně spolu s ostatními – a tuto myšlenku pomáhal proměnit ve skutečnost. Přinášel nejen organizační dovednosti, ale i otevřené srdce, lidskost a humor. Kolegům byl spolehlivým partnerem, přátelům oporou a pro mnohé mostem mezi sborem, diakonií a veřejností.

V Diakonii byl přítomen nejen jako organizátor, ale především jako duchovní průvodce. Pod-

poroval zaměstnance i rodiny klientů, dokázal dodat odvalu v těžkých chvílích a připomínal, že každý lidský život má hodnotu. Jeho práce měla vždy i duchovní rozměr – byl to člověk víry, který tuto víru sdílel konkrétními skutky služby.

Ani těžká nemoc jej nepřipravila o odvalu a víru. Do posledních měsíců dokázal dodávat sílu druhým, a to i přes vlastní slabost. V telefonátech i osobních setkáních povzbuzoval druhé a dával jim naději.

Jiří Gruber

Vzpomínáme na jeho kázání, na setkání na Blažkově, na jeho otcovský vztah k mládeži, na péči o sbory i na moudrost, s níž vedl církev. Děkujeme Pánu Bohu za jeho službu a život a s nadějí očekáváme dobré příští, o němž sám Jiří často kázal.

Václav Matoulek, bývalý kurátor FS Brno I,
a **Petr Zajíc**, výpomocný kazatel, foto: Ben Skála

V ulicích letního města

Jak vypadá terénní služba nízkoprahařského klubu

Dětem a mladým lidem, kteří doma nemají dobré zázemí, nabízejí nízkoprahařské kluby bezpečné prostředí k volnočasovému vyžití. K nízkoprahařskému klubu Diakonie Jablonec nad Nisou patří i práce v terénu. Každý den vyrazí pracovníci či pracovníci do ulic, aby dětem a mladým lidem nabídli pomoc a podporu. Strávili jsme s nimi v ulicích Jablonce jeden červencový deštivý půlden.

V Tyršových sadech se nachází služebna městské policie a děti se u ní rády schází. Policisté v parku rozestaví repliky dopravních značek, půjčí kola a děti si zkoušejí jízdu podle dopravních předpisů. Dá se tu užít docela dost zábavy. Dnes ale poprchává. Služebna působí opuštěně, park liduprázdně. Nečekáme, že bychom tu někoho potkali. A přeci jenom. Přibíhá vysoký, plnoštíhlý, usměvavý kluk. Tepláky, tričko, na nohou pantofle s ponožkami – ne zrovna vhodná obuv do deštivého počasí, ale to ho zjevně netrápí. Nadšeně se s námi zdraví.

Od soumraku do úsvitu

Tereza, Natálie a Anna mu předávají nejčerstvější informace. O prázdninách chystá jablonecký nízkoprahařský klub Kruháč pro své stávající i potenciální klienty řadu letních akcí. Našeho mladého přítele z parku se týká jedna z nejoblíbenějších: noční pochod. Dostává pozvánku. Začíná se v osm večer a přes skalní města se nocí putuje do Železného Brodu. Od-

tamtud se někdy mezi čtvrtou a šestou všichni vrací prvními ranními autobusy domů do Jablonce. Součástí noční výpravy je přestávka na opékání buřtů.

Letní akce nízkoprahařského klubu Kruháč pro klienty

- výlet do zábavního centra Nisapark (trampolíny, koloběžky, skluzavky, společné opékání)
- návštěva zoologické a botanické zahrady
- lanové centrum, sjíždění řeky a koloběžky
- návštěva Muzea romské kultury v Brně
- návštěva Berlína
- třídní cyklovýlet na Máchovo jezero

Všechny akce by se nemohly uskutečnit bez darů do sbírky #zalepšíprázdniny. Děkujeme!

„Nejvíce na tom láká noc,“ vysvětluje pracovníce Tereza. Děti rády sní o tom, jak jim rodiče dovolí toulat se po nocích a vracet se domů ve tři ráno. Také se v tomto smyslu mezi sebou vytahují. Jenomže – mluvíme sice o dětech, které v nezdravé míře formují zákony ulice, ani jim však není dovoleno vše. Noční toulání jim u rodičů neprojde. Proto mnohým připadá cesta od soumraku do úsvitu jako splněný sen. Jedná se o jednu z nejžádanějších akcí za roky. Děti dostanou pořádně zabrat a oceňují to. „Na přírodní a fyzicky náročné akce vzpomínají týdny, měšice,“ říká Tereza. ▶

Ke dnu s Neptunem

Z Tyršových sadů se deštivým letním Jabloncem vydáváme k ubytovně Neptun. To je v Jablonci pojem, kterým se v posledních měsících zabývají městští politici i úředníci. Bývalý panelákový hotel se 43 byty dnes slouží byznysu s chudobou. Majitel sem nabírá rodiny, které nemají kam jít, a vydělává na nich. Obyvatelé okolních domů a ředitelka blízké školy zažívají trvalou frustraci z toho, co se kolem chátrající ubytovny odehrává: občasný hluk, někdy i bitky, časté výjezdy policie a také hrozba zamoření okolí štěnicemi.

Terénní pracovníce jabloneckého nízkoprahového klubu vidí dění na ubytovně ještě z druhé strany. Ve výbavě mívají něco k snědku. Děti tu totiž často nemají co jíst. Dále pak batohy pracovníků obsahují hrací karty všeho druhu, letáky a míč. Míč slouží coby „icebreaker“: prolamuje ostych či nezáměrné děvčat i chlapců, malých i velkých. Všichni si chtějí kopat nebo házet na basketbalový koš na nedalekém hřišti. Karetními hrami se potom dá navázat. Mívají též edukativní rozměr: často se při nich například počítá. Děti z Neptunu takové aktivity neznají a dost je baví.

Pracovníce během her mohou zjistit, čím děti žijí, co je trápí, a nasměrovat je k různým formám podpory, které nabízí Diakonie Jablonec a další místní pomáhající organizace.

Stěhování do nového?

Od čtrnáctiletého děvčete se například dozvídáme, že mamince se na ubytovně Neptun nelíbí a hledá možnost se přestěhovat. Pracovnice Tereza děvče upozorňuje na sociálně aktivizační službu Diakonie Jablonec. Když tam maminka přijde s plánem, jak by chtěla své bydlení změnit, a vyvine vlastní iniciativu, sociálně aktivizační služba jí v tom podpoří. Může například pomoci v kontaktu s úřady či pomůže rodině sestavit takový rozpočet, který umožní se přestěhovat a udržet v novém bydlení.

Děvčata dostávají letáky s kontakty na sociálně aktivizační službu. Pracovnice tuší, jaká

je asi pravděpodobnost, že se informace k rodičům dostanou. „Holky, jestli ty letáky najdu válet se před ubytovnou, tak si vás najdu – a...“ zní výhrůžně „...a dám vám nové,“ komentuje to jedna pracovnice se smíchem.

Pořád kamarádi

Přesouváme se k malému sídlišti zvanému Abeceda. Tady nás na malém dětském hřišti čeká asi nejdůležitější dnešní úkol. Jedna dívka a dva chlapci totiž dnes dostali zákaz vstupu do nízkoprahového klubu. Na pouhý jeden den, i tak se však jedná o mimořádnou událost. Děti často zažívají, že jsou odněkud vyháněny – například z nákupního centra či ze stálého pódia, které se rozkládá v centru města. Přestoupení pravidel nízkoprahového klubu se proto pracovníci snaží řešit jinými způsoby než vyloučením.

Dnes se však zmiňovaná trojice přes opakovanou upozornění před klubem velmi hrubě servala. Pak zabraňovala pracovníkům ve vstupu do klubu. Důvodem byla prostá nuda: děti přišly asi o hodinu půl dřív, než klub otvíral, a při čekání nevěděly, co se sebou. Pak nad sebou natolik ztratily kontrolu, že zákaz byl jediným řešením. Teď se s nimi setkáváme na hřišti u Abecedy. Na lavičkách se hrají karetní hry a při nich se vracíme k dnešní události. Všechny děti dostanou ujištění, že se nejedná o pomstu a že zítra jsou zase vítány. Zároveň s nimi pracovníce probírají orientaci v čase. Děti často neví, v kolik mají vyrazit z domu, když jim klub začíná v jednu hodinu odpoledne. Dostává se jim poučení, že jim na cestu stačí čtvrt hodina. Nakonec si děti i pracovníce plácnou na znamení toho, že zůstávají kamarádi.

Projedeme centrum města a promluvíme s několika dalšími klienty staršího věku. Poté už se vracíme na základnu do nízkoprahového klubu. Pracovnice tu čeká papírování. Musí stručně zapsat, kolik setkání dnes absolvovaly a co bylo jejich tématem. Zítra vyráží zas.

Adam Šůra

SLOVO

***Novum Testamentum Domini Nostri Iesu Christi. Syrice,
Ebraice, Graece Latine Germanice Bohemice Italice Hispanice
Gallice Anglice Danice Polonice.***

(Nejvyšší kniha v církevním archivu.)

foto: Hof

Nejvyšší knihou v naší sbírce je vícejazyčný Nový zákon

Hřbet publikace ze 17. století měří téměř 40 centimetrů

V miniseriálu Archivní NEJ vám postupně nabídneme několik zajímavostí ze sbírky prvotisků a starých tisků Ústředního archivu Českobratrské církve evangelické. Ukřývají se tam totiž opravdové unikáty... Vydejte se s námi po stopách těch nejstarších, nejmenších, nejzdobnějších nebo nejexotičtějších.

Nejvyšší knihou ve sbírce starých tisků Ústředního archivu ČCE v Praze, mající na výšku 37 cm, je *Novum Testamentum Domini Nostri Iesu Christi. Syrice, Ebraice, Graece Latine Germanice Bohemice Italice Hispanice Gallice Anglice Danice Polonice* vydaný v Norimberku péčí jazykovědce Eliáše Huttera, a to ve dvou dílech vyšlých v letech 1599 a 1600. Eliáš Hutter (1553–1605) byl německý filolog specializující se na orientální jazyky, působil jako profesor hebrejštiny v Lipsku.

Oba díly mají stejnou vazbu ze světle hnědé usně zdobené slepotiskem a zelenou ořízkou. Náš exemplář není úplný, chybí v něm první dvě nepaginované složky, tj. celkem 8 listů včetně titulního. Jednotlivé jazykové varianty novozákonních textů jsou v knize uspořádány přehledně do sloupců.

Z vlastnických zápisů se dovídáme, že knihy patřily Janu Konrádu Hollenderovi. Po něm je od roku 1637 vlastnil Jan Wernher Bygel Sca-phusianus, farář a správce kostela v Beringenu a v Löhningenu ve Švýcarsku. Od roku 1662 pak náležely Remigiu Faeschovi (1595–1667), právníkovi, rektorovi basilejské univerzity a sběrateli umění. Z jeho sbírek vzniklo nejprve

Museum, alias Cabinet Faesch. Jednalo se o sbírku umění a kuriozit. Vedle obrazů, grafiky, nábytku, knih (bylo jich přes pět tisíc z různých vědeckých oborů, plus cca 200 rukopisů, nejstarší z doby Karla Velikého) byl cenný také Faeschův archiv obsahující např. i rukopisný Faeschův katalog sbírky knih nebo účetní knihy, z nichž mohou badatelé vyčíst leccos o sběratelské praxi v 17. století.

V roce 1653 přesunul Faesch svou sbírku do výstavního domu na Svatopetrském náměstí v Basileji, sbírka zabrala dvě patra. Museum náleželo k vyhledávaným místům evropských cestovatelů za vzděláním v Basileji. Dům s muzeem zůstaly v majetku rodiny (Remigius Faesch se nikdy neoženil) až do roku 1823, kdy se již nepodařilo naplnit Faeschovy podmínky pro samostatnost muzea (dědilo se v mužské linii a správce sbírky měl mít právnické vzdělání) a v tom případě měla a také připadla sbírka, ne však dům, Universitní knihovně v Basileji. Poslední vlastnické razítko v exempláři zmiňované knihy náleželo právě této univerzitní knihovně. Části sbírky putovaly dál do místního Muzea umění a Historického muzea. Od roku 2023 má sbírka svou digitální prezentaci. Jak se kniha dostala do sbírek Knihovny Husova domu, nevíme. Je možné, že byla koupena v nějaké aukci.

Ještě něco k naší knize samotné, a to k jejím rozměrům. Největší a nejrozsáhlejší českou tištěnou knihou je tzv. *Kozmografía Czecká* od Sebastiana Münstera vydaná roku 1554 v Praze v tiskárně Jana Kosořského z Kosoře, která má na výšku 39 cm, tj. ještě o dva centimetry více než naše prezentovaná kniha.

Miroslava Fůrová, Ústřední archiv ČCE

Ve Woltersburském mlýně o solidaritě

Woltersburger Mühle. Woltersburský mlýn. Náhonem teče voda, roztáčí mlýnské kolo, lopatky klapou, vodní elektrárna pracuje. Nad náhonem terasa kavárny. Sedíme u stolků, koukáme na bílou volavku v rákosí rybníka a pijeme kafe. S Klarou a Gerardem. To oni jsou jedním tělem, jednou duší Woltersburského mlýna.

Klara Butting a Gerard Minaard jsou manželé. Němka a Holanďan. Ona teoložka, profesorka Starého zákona na univerzitě v Bochumi a farářka. On sociální pedagog a teolog. Před lety na půl cesty mezi Hannoverem a Hamburkem koupili mlýn a přilehlé budovy jako ruinu. Dohodli se s řemeslnickými firmami z okolí, že když ony zaměstnají lidi bez práce, oni jim dají zakázky. Podporovala je přitom i místní spolková země, protože v té době právě bojovala s masivní nezaměstnaností. Spolu s lidmi bez práce, kteří najednou práci měli, postupně opravili mlýn a další přilehlé budovy. Postavili chatky, v nichž se mohou lidé ubytovat, stáje pro koně, truhlářskou dílnu. Ve mlýně vybudovali kavárnu, modlitebnu a na celém pozemku několik místností pro semináře. Mají tu koně, slepice, kočky i včely. Celé je to opravené poctivě, s vkusem a krásně.

Klara a Gerard zde vybudovali „Centrum pro biblicko-politické vzdělávání“ (Zentrum für biblisch-politische Bildung). Oba teologové velmi intenzivně a zblízka pracují s Biblií. Tak jak to známe třeba z biblických hodin. Jsou přitom přesvědčení, že Bible a víra, která se na ní zakládá, úzce souvisí s prostředím, ve kterém žijeme. Společenským, politickým i život-

ním. Biblické příběhy vznikaly ve společensko-politickém kontextu. Ten je v nich silně přítomný (např. Izraelci v babylonském zajetí), a právě proto promlouvá i do našeho dnešního společensko-politického kontextu. Proto už přes tři desetiletí pořádají několikrát do roka semináře, při nichž zblízka čtou Biblii, přemýšlí o tom, v jakých poměrech žijeme a jak tyhle dvě věci mezi sebou souvisí.

Proto také propojují biblickou, církevní práci se sociální prací. Jsou intenzivně zapojeni do života vedlejšího městečka Uelzen. Mají totiž zato, že se na Bibli založená víra projevuje skrze solidaritu s druhými lidmi, včetně těch, kterým se daří špatně. Pomohli takhle už najít zaměstnání vysokým desítkám nezaměstnaných lidí.

Prostor pro (ne)tradiční setkávání

Mlýn se zároveň nachází na krásném místě v přírodě, u říčky, která pohání mlýnské kolo, vedle dvou rybníků, luk a lesů. Na každém rohu nacházíme nenásilně rozmístěná umělecká díla, která odkazují k různým biblickým příběhům a tématům. Na rybníce kachny, volavky a ledňáčky, v korunách zpívá spousta ptáků. Gerard s Klarou jsou přesvědčení, že život ve společenství je nejenom solidární a smysluplný, ale taky krásný. Právě na takovýchto krásných místech člověk silně vnímá, jak o tom, čemu věříme, nesvědčí jenom to, co říkáme, to, co děláme, ale také prostor, v němž se setkáváme. I prostor – jak ten církevní, umělecký, tak i prostor přírody – svědčí o Bohu.

V takovémto prostředí ve Woltersburger Mühle pěstují to, čemu říkají biblická spiritualita. Některým evangelickým uším může slovo spiritualita znít nepatřičně. Přitom je hledání ►

životní orientace za pomoci pozorné a poučené četby Bible něco, co je české evangelické tradici velmi blízké.

Semináře, při kterých se čte Bible a noviny – obrazně řečeno –, Klara s Gerardem pořádali dříve v Knesebecku (Dolní Sasko). Před dobrymi 15 lety je přesunuli právě do Woltersburger Mühle. V devadesátých a nultých letech se jich opakovaně účastnili faráři naší církve (moji rodiče Hana a Miroslav Pfannovi, Janové Dus a Plecháček a někteří další).

Mě před časem oslovila Gerardova koncepce sboru jako prostupného místa o dvou ohniscích, kde se setkávají jak tradiční církevníci v neděli v kostele, tak lidi mimo církev, kteří nepřijdou na bohoslužby, ale záleží jim na životě společnosti a prostředí, ve kterém žijí a ve svém nasazení pro druhé lidi staví na hlubších hodnotách (Minaard, G: Odvaha k následování jako impuls pro jiné pojetí práce ve sboru, Protestant 8/2021). Proto jsme oba loni pozvali povídat na farářský kurz do Prahy a oni letos pozvali zase povídat mě k nim.

Křesťan a válka

Březnový seminář byl věnovaný „biblické teologii míru“. Promýšleli jsme, jak se vyrovnat s tím, že Bible mluví o míru, Ježíš vyzývá k nenásilí a my přitom bojujeme ve válce proti Rusku a snažíme se ukončit ji tím, že pomocí zbraní porazíme Putina. Může se křesťan vůbec dopouštět násilí a schvalovat zásilky zbraní na Ukrajinu?

Když se u nás řeční o míru, bývá Čech dosti podezřívavý, co se skrývá pod povrchem. Ostatně i církevní organizace (KMK, Pacem in terris), které před rokem 1989 mluvily o míru, ve skutečnosti dělaly stafáž sovětskému imperialismu. U Němců slovo mír nemá takový nádech. Právě pod hlavičkou mírové práce se děje spousta pomoci lidem na útěku, ženám ohroženým násilím, sociálních a ekologických aktivit atd. Na rozdíl od nás má v poválečném Německu silnou tradici křesťanský pacifismus.

Březnový seminář se konal uprostřed všech překotných zpráv o jednáních mezi ruským

a americkým a americkým a ukrajinským prezidentem. V téhle situaci jsme měli mluvit o míru a válce. Obával jsem se, že budu muset poslouchat, že je třeba v zájmu míru Putinovi ustoupit. To byl naštěstí jen menšinový hlas, byť z vysokých církevních pozic.

Woltersburský mlýn

Sám jsem referoval o české perspektivě ve vnímání válečného stavu, která je formovaná zkušeností s Mnichovskou dohodou, invází roku 1968, ale taky dobrou zkušeností sametové revoluce. Kromě nutnosti postavit se agresi jsem mluvil především o prostorech solidarity, které církev může uprostřed násilných a nesvobodných dob vytvářet tak, jak jsme to v naší církvi mohli zažívat v době sovětské okupace.

V dalších příspěvcích a bohatých diskuzích bylo zajímavé sledovat, že Německo je opravdu od Ukrajiny dál než my. Nemají přímou zkušenost ani s Mnichovem, ani sovětskou invází. A jsou jako stát mnohem silnější. To se projevuje v určitém odstupu a v některých případech také ve značné naivitě. Na druhou stranu některým z nich odstup a uvažování o míru umožňuje svobodněji přemýšlet i tom, jakým způsobem je válka vedena. O rozsahu zbrojení. O tom, jaké má obrovské zbrojení důsledky pro další oblasti života. Zatímco se staví nové zbrojovky, nezbyývají peníze na sociální programy. A Alternativa

pro Německo (AfD) uprostřed toho všeho získává čím dál větší podporu.

Byla řeč o tom, že – jakkoli to zní jako protimluv – zná Bible (např. v žalmech) něco jako osvobozující násilí. Totiž násilí, které pomůže zastavit agresora a pomoci těm, kterým ubližuje. To se ale má dít právě v takové míře, aby agresivní násilí skončilo a byl prostor pracovat na mírovém soužití bez dalšího násilí. Právě tahle schopnost už teď přemýšlet o tom, jak společně žít v míru, až přijde, a to včetně lásky k nepřátelům, o které mluví Ježíš, mi přišla zvlášť silná.

Pozvání i pro laiky

Rozhovory na semináři byly mimořádně napínavé právě proto, že propojovaly to, co intenzivně prožíváme s tím, co čteme v Bibli

a čemu věříme. Křesťanské přemýšlení v kontextech, biblických i těch dnešních. Klara Butting s Gerardem Minaardem zvou k účasti na seminářích ve Woltersburském mlýně další faráře i laiky z naší církve (za zvýhodněný poplatek). Program mají na stránkách <https://www.woltersburger-muehle.de/>. Přehled o debatě, kterou vedou, můžete mít také skrze časopis *Junge Kirche*, který zde vydávají, a knihy z vlastního nakladatelství erev-rav.

Účast na některém z jejich seminářů nebo dnů biblického čtení rozhodně doporučuji. Pro církev, která usiluje o to být zakořeněná v biblické tradici, a přitom nebýt včerejší, je to mimořádně inspirativní zážitek.

Michael Pfann, mezititulky redakční

RECENZE

Evangelium podle Alexandra Fleka o Záchranáři Ježíši

Po sedmi letech od prvního vydání vychází aktualizovaná *Parabible* – odvážná parafráze evangelia od Saši Fleka, bývalého ateisty a bývalého pastora, dnes nakladatele a vedoucího překladatele *Bible21*.

Proč Parabible?

Protože Ježíš sám je takový para ořech. Výživné jádro, ale aby se k němu člověk dostal, musí proniknout tvrdou skořápkou, již tvoří jazyk, styl vyprávění, poetika a reálie – po dvou tisících let pro dnešního člověka poněkud vzdálené.

Neúcta k tradici?

Právě naopak! Pokračování v tradici, která je tak stará, jak staré je křesťanství. Už první překlad hebrejské bible do řečtiny, *Septuaginta*, přináší množství posunů chťených i nechťených. A co středověká ztvárnění? Lidé, kteří neumějí

číst, si prohlížejí obrazy na stěnách kostelů, a ty zobrazují kostýmy a krajiny, které nejsou starověké, ale soudobé, aby jim lidé rozuměli. Parabibli v kostce je koneckonců i svatý obrázek Ježíše jako blondatého modrookého hezouna. A zde je příběh Ježíše Krista prezentován současným jazykem v dobovém kontextu jako „Tisková zpráva o našem prezidentovi Ježíši z Nošovic“.

Propojení s realitou

Jak v úvodu píše autor: „Vždy jsem chtěl propojovat starodávný text s realitou, a hlavně se spolu se čtenáři ptát: Proč je tohle v Bibli? Co tenhle výrok nebo příběh znamená pro nás? Jak by dotyčná scéna vypadala, kdyby se neodehrála kdesi daleko a kdysi dávno, ale tady a teď? Jak by se choval a jak by mluvil Ježíš, kdyby žil dnes, mezi námi? Koho by fascinoval a koho vytáčel? Kdo by byli dnešní farizeové ►

a kdo učedníci? Kým bych v těch příbězích byl já?“

V *Parabibli* je příběh Ježíše Krista zasazen do realii současného Česka – místo pastýřů v Betlémě se u Ježíšova narození objeví berounští popeláři a místo farizeů schytají tentokrát kritiku faráři. Ježíš je chlapík, který říká nepříjemné věci a dělá problémy. Ale přesně takový je přece Ježíš v Bibli původní! *Parabible* vypráví nově a jinak několik příběhů z Ježíšova života. Jde o dílčí zaujatou, subjektivní, ale vážně myšlenou odpověď na otázku, jak by mohl Ježíšův příběh vypadat, kdyby se odehrál dnes.

Parabible v čase

Od roku 2011 začaly v hlavě Saši Fleka vznikat nahodilé útržky, které posléze dával na facebook. Stránka postupně získala stovky fanoušků, kteří pod jednotlivými texty často vášnivě diskutovali a nezřídka je i opravovali a vylepšovali. A taky sdíleli. Někteří psali, že daný text znají celý život, ale teprve teď jej pochopili. Jiní se svěřili, že *Parabibli* rádi čtou i jejich nevěřící partneři či přátelé, kteří doteď po Bibli sáhnout nechtěli. A tak došlo v roce 2018 na knižní vydání (dodnes s více než 27 tisíci prodaných výtisků). Dnes můžete koupit aktualizované vydání v novém designu, které je rozšířené o několik parakapitol Saši Fleka, a dokonce i dalších autorů, kterým se tento způsob ztvárnění

biblických příběhů zadrhl pod kůži a jejich fantazie je zpracovala. Vyšla i audiokniha, kterou odvysílal Český rozhlas. Evangelická mládež vytvořila dramatizace některých kapitol a lze si je poslechnout jako parapodcasty na církevním Soundcloudu.

Příběh o podivuhodném Záchranáři, který nepřišel dobýt svět, ale odnést jeho bolest, je stále živý. Ukazuje se, že lidí, kteří za svého prezidenta zvolili Ježíše z Nošovic, nebo se aspoň vážně zajímají o jeho program, není vůbec málo. A to byl dobrý důvod, proč tuhle svěží a duchovně strhující evangelijní parafrázi znovu vydat.

*Flek, Alexandr: Parabible, čtvrté, rozšířené vydání.
Praha, Biblion, 2025.*

Daniela Ženatá, foto: Barbara Rzymanová

DOPISY ČTENÁŘŮ

K prodeji Domku Na Sboru

Vážená redakce, obracím se na vás v záležitosti prodeje Domku Na Sboru v Kunvaldu.

Tento prodej byl schválen na zasedání zastupitelstva Pardubického kraje 16. 9. 2025. Synod na svém zasedání v květnu souhlasil s vynětím z nezcizitelného majetku církve a následného

prodeje za příslušných podmínek (možnosti umožnění konání bohoslužeb) a opravy střechy budovy a úpravy expozice.

To, co je pro mě a zřejmě další členy církve, zárající, je dání přednosti záležitostem ekonomického zájmu před záležitostmi potřeby místa historického a teologického významu počátku

české reformace, k níž se naše církev hlásí i ve svém názvu. Zároveň chápu, že budova domu vyžaduje opravy, které nejsou v možnostech církve. Na druhé straně jsem toho názoru, že právě díky symbolickému významu místa měla proběhnout daleko širší diskuze církevní veřejnosti od sborů přes senioráty. Přestože se uskutěčnilo toto rozhodnutí, je třeba uvažovat o budoucnosti této nemovitosti v úzké spolupráci s krajem na rozvoji a propagaci této památky. Vše lze důkladně promyslet.

Poslední argument od představitelů synodu o neživém společenství považuji za poměrně irrelevantní, protože lze vždy i sbor oživit, příkladů lze uvést více (Dvakačovice, ochranovský sbor v Praze, v blízkosti Kunvaldu obnovení kostela v Neratově).

Konečně bych byl rád, kdyby se uskutečnila širší debata ne pouze o této památce, ale i o identitě církve ve vztahu k jejím kořenům. Děkuji předem za pozornost a těším se na reakci. Bůh žehnej našemu úsilí.

Ladislav Dlouhý, Pardubice

Vyjádření synodní rady

Těší nás, že prodej Domku Na Sboru v Kunvaldu probíhá za zvýšené pozornosti církevní veřejnosti. Vítáme zvláště ty ohlasy, které jsou nesený zřejmým zájmem o naše reformační kořeny. Starost o evangelickou identitu založenou na vztahu k Písmu svatému a tradici je věcí každého člena církve.

Vidíme, kde všude se tento vztah aktuálně projevuje. Za nejvýznamnější považujeme skutečnost, že v současném, nedávno vydaném Evangelickém zpěvníku je několik desítek starých (českých) reformačních písní, které se ovšem v našich sborech stále a často zpívají; jde o živé dědictví, které formuje naši zbož-

nost a myšlení. V teologických diskuzích, které v církvi probíhají, argumentují i představitelé nejmladší farářské generace Písmem svatým a duchovním odkazem Jednoty bratrské.

Jakožto vedení církve pečujeme o vzdělávání, jehož je dědictví reformace významnou součástí. Tak je tomu ve výuce konfirmandů, v kurzu pro budoucí výpomocné kazatele, v magisterském studiu na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy. V Ústředním archivu ČCE pečujeme jak o staré tisky z dob staré Jednoty bratrské, tak o archivní dědictví z doby od vydání tolerančního patentu po současnost. Archivní bohatství popularizujeme a zpřístupňujeme, například v seriálu Archivní NEJ na našem webu i v Českém bratru.

Pokud jde o budoucnost Domku Na Sboru, spolupracujeme úzce s Pardubickým krajem a výhledově s Regionálním muzeem ve Vysočském Mýtě, které péči o tuto památku převezme. V budově by měla nadále fungovat expozice o historii české reformace. Jsme rádi, že veřejné instituce berou historii Kunvaldu jako součást obecného kulturního dědictví, a máme naději, že v novém aranžmá se expozici dostane větší pozornosti i ze strany mimocírkevní veřejnosti.

Posláním církve je primárně služba evangelia (nejsme muzejní instituce), nemáme kapacity na to, abychom pečovali o historické budovy, kolem nichž nefunguje živé společenství.

Co se týče zmíněných příkladů oživení chátrajících kostelů (Neratov, modlitebna ochranovského sboru v Praze aj.), jde právě o místa, která nebyla udržována a spravována ze vzdáleného centra, nýbrž se o jejich obnovu a záchranu zasloužili lidé, kteří do těch míst přišli a osobně s nimi spojili své životy.

Pavel Pokorný, synodní senior

Všimli si sysli, že šustí listí

Básničky a obrázky Stanislavy Matulové

Pulci. Žabím vajíčkům narostly ocásky, hemží se a mají zvědavé otázky: *Povězte, kdy už z nás budou žabičky? No přece jen co vám vyrostou nožičky!*

Krátké básničky, většinou na čtyři řádky. Některé mají pointu vtipnou, jiné jsou hádankami. Některé cvičí hbitost vašeho jazyka, jiné vás poučí. Já jsem si třeba dohledala, co je to kepr.

Některé básničky odkazují na jiné říkanky nebo příběhy, které pravděpodobně děti znají. Třeba básnička o zvířátkách, která si povídají, jaké dostaly knížky k Vánocům. Liška dostala Bajky od Krylova, štěně Macha a Šebestovou, husy dostaly Rok na vsi a klokani rodokapsy. V některých básničkách se rozpovídají věci. Třeba jahoda.

Odmalička se mě ptali: Copak z tebe holka bude? A já vám to povím ráda: Jahodová marmeláda!

V jiných básničkách se připomene zdravá výživa. *Jezte v létě ředkev, celer, česnek, křen, květ petržele. Nečekejte devět neděl – sejte ječmen, plejte plevel!*

Některé básničky si hrají s gramatikou, třeba ta o upírovi a netopýrovi; jinde s přehozenými písmeny jako v básničce Mlok a čolek.

Většina krátkých textů je o zvířatech, čteme o pulcích, zebře, šnekovi. Na konci knížky je krátký příběh o tom, kde se vzali černí mravenci. To určitě nevíte a já vám to neprozradím.

Na obálce knihy se dočteme, že sbírka je určena hlavně dětem, které už dokáží samostatně číst. Většinu vtipů přitom pochopí i děti mladší a zasmějí se jim i dospělí.

Kniha je autorské dílo Stanislavy Matulové. Básničky jsou doprovázeny milými textilními obrázky. Autorka žije v Liberci, maluje, kreslí a chodí na houby. Další její knížky jsou hudební; napsala pro děti klavírní školu *Moje úplně první písničky* a *Moje klavírní skladbičky s pohádkami*.

Matulová, Stanislava: *Velryba šla k doktorům*. Frky, plky, básničky. Praha, Management Solutions, s. r. o. 2025, 95 s.

Lenka Ridzoňová

O pokrmu

Podle zprávy o stvoření jsme dostali skoro všechno. To se týká i pokrmu. Jako omni-vor či pantofág, neboli všežravec, nebudu vychvalovat klady takového přístupu k jídlu. Nejsme všichni stejní. Každý se rozhoduje podle svého a vybírá, co mu chutná a co je pro něho vyhovující. Někdy volí i to, co je zdravé. Každému je pochopitelně po požití toho kterého pokrmu tak, jak si jej namíchal. Měl jsem tetu s operovaným žaludkem. Jako děti jsme na ni koukali, jak málo si dávala na talíř. Nicméně po té trošce jídla se usmívala a říkala: „V žaludku jako v pokojíčku.“ To mi bylo divné, protože naše lačnost a chutě chtěly víc, aby vůbec mohla být řeč o nějakém žaludečním pokojíčku. Asi to bylo proto, že jsem v té době hodně rád jedl. Postupem času se leccos mění, chutě i množství. Přemýšlení o jídle se nesoustředí pouze na kuchařské recepty, ale i na širší souvislosti.

Jedna věc se mi čím dál více tlačí do mysli. Otázka, kudy to všechno díky naší spotřebě a choutkám půjde dál. Možná je to proto, že v našich končinách roste pocit samozřejmého a zaručeného dostatku. A také proto, že mám kolem sebe dost dětí, abych sledoval jejich vztah ke krmi vezdejší. Protože jsem nevyrůstal v domě přebytků, nýbrž v domácnosti krásně a starostlivě hospodárné, nad stolem se vznášelo pravidlo, že co si člověk dá na talíř, to také sní. Zbytky tak nebyly, natož aby vůbec někoho napadlo co koliv z talířů vyhodit.

Prý ročně v EU připadá na hlavu 127 kg vyhozeného jídla, z toho 55 % z domácností (viz zachranjidlo.cz/fakta-o-plytvani/). To se týká pouze toho, co se nesní. Nejstrašlivější je sledovat děti např. na all inclusive pobytech. Pobíhají od jednoho k druhému, nabírají si o překot, aby do toho jen zaštouraly, pak to nechávají být a hrnou se za jiným. Rodiče většinou nereagují,

proč taky, „však jsme si to zaplatili“. Navíc se mnohdy rodiče chovají podobně, jen o píd kultivovaněji.

Tak se vracím k tomu, čím jsem začal. Stvořitel nám skutečně svěřil do odpovědnosti všechno. Tedy i pohled na stůl, na talíř. Na kterém by díky vděčnosti mohlo zůstat jen pár téměř nepatrných stop po konzumaci. Že tam má něco zůstat, jak velí nějaký divný mrav, aby člověk nevypadal hladově, sotva lze obhájit v hladovějící Gaze, v Africe nebo před rodinami, kterým právě někdo vybombardoval kuchyni, špajsku nebo lednici. Jsem vděčen za to, že nás Stvořitel tak zaopatřil. Abychom nekončili u plného stolu, ale uměli od něho vyhlížet dál. A v odpovědi Bohu přijali za své, že každý nerozumný nákup, nezkonsumované a vyhozené jídlo nebo zplsnivělý chléb jsou nešťastné osobní či rodinné příspěvky k nerovnováze ve světě. Dokud ta trvá, nejsme za vodou, a to ani kdybychom měli zajištěné sedmichodové stolování.

Joel Ruml, emeritní synodní senior, foto: ARo

Vesele do lavic. (Pěvecký sbor studentů EA Praha při bohoslužbě k zahájení školního roku, Praha, kostel sv. Martina ve zdi, 1. 9. 2025.)

foto: ARo

Evangelický měsíčník

ČESKÝ BRATR

vydává Českobratrská církev evangelická

REDAKČNÍ RADA

Šéfredaktorka:

Adéla Rozbořilová

Jazyková redaktorka:

Ester Karásková

Členové: Pavel Hanych, Jiří

Hoblík, Jiří Hofman, Jana

Hofmanová, Ondřej Kolář, Lenka

Ridzoňová, Martin Sabo, Adam

Šůra

NA OBÁLCE

foto ARo (fairtradová hostina ve
FS Praha-Vinohrady)

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA

Uzávěrka listopadového čísla
ČB 11/2025 je 19. 10. 2025.

BANKOVNÍ SPOJENÍ:

číslo účtu: 179521067/0300

IBAN: CZ93

03000000000179521067

DISTRIBUCE PRO

ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

elektronicky a ve zvukové

podobě: Diakonie ČCE,

Klimentská 18, 110 05

Praha 1, tel.: 222 316 306,

732 324 956

e-mail: szp@scps.diakonie.cz

TISKNE

OPUS v.d.i.

Janáčkovo nábreží 1075/27

150 00 Praha 5

ČASOPIS

(ev. č. MK ČR E810), vychází 12×

ročně, jednotlivá čísla 45 Kč

roční předplatné 450 Kč

do zahraničí 1300 Kč

Informace o předplatném podá,

objednávky rozšiřuje

(i do zahraničí) redakce.

ADRESA REDAKCE

Jungmannova 9, p. p. 466,

111 21 Praha 1,

tel.: 224 999 236,

e-mail: ceskybratr@e-cirkev.cz,

Facebook: Český bratr,

instagram.com/ceskybratr

www.ceskybratr.cz

- audioverze

- řazení podle rubrik

- verze v PDF ke stažení

ISSN 1211-6793

V letošním roce se věnujeme tematickému cyklu s názvem Tělo a víra.

Objevování víry

Celocírkevní
konference o misii
a evangelizaci

**sobota 15. listopadu
2025**

**Ústředí ČCE
Jungmannova 9,
Praha**

Zarezervujte si termín!

Hostem bude:

Erik Verwoerd
vedoucí pracovník
pro průkopnické
hnutí v Nizozemské
protestantské
církví

Partnerství: Proč? Jak?

ECCB x PCUSA NETWORK ONLINE KONFERENCE, neděle 19. 10. 2025, 20.00 SELČ

LINK: <https://cesnet.zoom.us/j/93768208441>

Dva zkušení řečníci s rozsáhlými zkušenostmi v ekumenickém partnerství budou diskutovat o partnerství: „proč“ a „jak“. Konference potrvá přibližně 90 minut a bude v angličtině. Program bude zahrnovat pobožnost, stručný přehled partnerství ČCE a PC USA, příspěvky řečníků k tématu partnerství, otázky a odpovědi, závěrečná oznámení a modlitbu. Všichni jsou vítáni.

IVANA NOBLE je profesorka ekumenické teologie na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy, kde je současně ředitelkou Ekumenického institutu a vedoucí Centra excelence Univerzity Karlovy „Teologická antropologie v ekumenické perspektivě“. Je bývalou prezidentkou Societas Oecumenica. Pět let vedla výzkumný projekt zkoumající pravoslavnou teologii na Západě. Je také autorkou řady knih o ekumenických vztazích. Kromě akademické činnosti je farářkou v Církvi československé husitské, doprovází duchovní obnovy, maluje a píše poezii.

HUNTER FARRELL je ředitelem World Mission Initiative na Teologickém semináři v Pittsburghu, byl misionářem v Demokratické republice Kongo a Peru, ředitelem World Mission pro Presbyteriální církve v USA a profesorem misie a mezikulturních studií na Teologickém semináři v Pittsburghu. Během svého pobytu v zahraničí přijal mnoho skupin a zkoumal složité a jemné odstíněné interakce mezi návštěvníky a hostiteli. Napsal články o zapojení sborů do misijní činnosti a je spoluautorem knihy *Freeing Congregational Mission: A Practical Vision for Companionship, Cultural Humility and Co-development*. Hunter je ženatý a má tři děti.

Univerzita
Karlova

 www.etf.cuni.cz

 [@etfunikarlova](https://www.facebook.com/etfunikarlova)

 [@etf_unikarlova](https://www.instagram.com/etf_unikarlova)